Jaardocument 2016

Stichting
RijksmuseumTwenthe

Inhoud

Akkoordverklaring Raad van Toezicht **5**

Bericht van de Raad van Toezicht **7**

Bestuursverslag **9**

1 Terugblik op 2016
2 Publieksactiviteiten
    2 1 Tentoonstellingen
    2 2 Academie van Verbeelding
    2 3 Het digitale museum en het netwerkmuseum
3 Educatie
    3 1 Educatie | ontwikkelingen primair onderwijs (PO)
    3 2 Cultuureducatie met Kwaliteit
    3 3 Educatie | ontwikkelingen VO
    3 4 Educatie | ontwikkeling MBO
    3 5 Samenwerking en netwerk
    3 6 Kengetallen educatie
4 Analyse van het publiek
5 Collectie
    5 1 De knelpunten te lijf
    5 2 Collectieplan
    5 3 Schenkingen en langdurige bruiklenen
    5 4 Registratie, documentatie en veiligheidsplan
    5 5 Restauratie
6 Bestuurlijke en organisatorische zaken
    6 1 Personeel en organisatie
    6 2 Raad van Toezicht
7 Zakelijke en financiele analyse
    7 1 Exploitatieresultaat/financiele positie
    7 2 Ondernemerschap/ Continuiteit en positie binnen het bestel

Prestatieverantwoording **25**

Financiele verantwoording **26**

Balans per 31 december 2016
Categoriale exploitatierekening over 2016
Categoriale en functionele exploitatierekening over 2016
Kasstroomoverzicht
Toelichting
Specificatie van posten op de balans
Toelichting op de categoriale exploitatierekening
Toelichting op de categoriale en functionele exploitatierekening
Eigen inkomsten
Resultaatbestemming 2016
Rapportage WNT
Opgave functies en nevenfuncties leden Raad van Toezicht
Rooster van aftreden leden Raad van Toezicht

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant **59**

Rijksmuseum Twenthe
Lasondersingel 129-131
7514 BP Enschede
info@rijksmuseumtwenthe nl
www rijksmuseumtwenthe nl

Akkoordverklaring
Raad van Toezicht

Het bestuursverslag 2016 van Stichting Rijksmuseum Twenthe is goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Toezicht van de Stichting Rijksmuseum Twenthe op 20 maart 2017

Raad van Toezicht	Drs J W Boomkamp (voorzitter)
	Drs M Altink
	Mr Dr E Helder
	Mr G J Jansen
	Mevrouw I Kleinsman
Directeur	Drs K A Odding

Bericht van de Raad van Toezicht

Aan het begin van een nieuwe periode van vier jaren past het de Raad van Toezicht om kort terug te kijken op de enorme veranderingen die zijn gerealiseerd in de afgelopen cultuurnotaperiode Rijksmuseum Twenthe heeft in de periode 2013-2016 voortvarend gewerkt aan een ingrijpende inhoudelijke en maatschappelijke herorientatie Dit heeft onder andere geleid tot een breder maatschappelijk draagvlak, een groter publieksbereik, een spraakmakend tentoonstellingsprogramma, tot structurele ondersteuning van gemeente en provincie en een algemene toename van het vertrouwen in het beleid en de koers van Rijksmuseum Twenthe Op dat vertrouwen zijn diverse samenwerkingsverbanden gebaseerd Eén van de meest in het oog springende samenwerkingen is het in 2015 gerealiseerde Roombeek Cultuurpark Educatie Dit educatiecluster van Tetem, TwentseWelle en Rijksmuseum Twenthe ontwikkelde zich in 2016 tot een doorslaand succes met een bereik van maar liefst 44 313 leerlingen

In het afgelopen boekjaar heeft de Raad van Toezicht belangrijke beslissingen genomen die niet alleen van groot belang zijn voor de toekomst van Rijksmuseum Twenthe maar ook voor de toekomst van zusterinstelling Museum TwentseWelle In het najaar van 2015 hebben de Raden van Toezicht van Rijksmuseum Twenthe en Museum TwentseWelle opdracht gegeven aan hun directies om de mogelijkheden voor een vergaande samenwerking te onderzoeken Dat leidde in de loop van het voorjaar tot een aantal uitgewerkte voorstellen en uiteindelijk tot het besluit van beide Raden van Toezicht om een organisatorische, bestuurlijke en toezichthoudende integratie aan te gaan De inhoudelijke, organisatorische en financiele voordelen werden hoog ingeschat Per 1 juni 2016 was de organisatorische, bestuurlijke en toezichthoudende integratie een feit Museum TwentseWelle en Rijksmuseum Twenthe gingen vanaf dit moment samen door op basis van één organisatie, één directie, één visie en twee museale formules Arnoud Odding, directeur van Rijksmuseum Twenthe werd aangesteld als directeur-bestuurder van beide musea en interim-directeur Helma Hoving van Museum TwentseWelle werd benoemd tot adjunct-directeur van zowel Rijksmuseum Twenthe als van Museum TwentseWelle De adjunct-directeur richt zich met name op het transitie-management om de twee museale organisaties steeds intensiever te laten samenwerken Per 1 januari 2017 zijn ook de beide Raden van Toezicht geherstructureerd waardoor deze een identieke samenstelling hebben gekregen De museumstichtingen blijven zelfstandige rechtspersonen met hun eigen doelstellingen, begrotingen en verplichtingen Voor het publiek blijven er twee musea

De invoering van de zogenoemde Erfgoedwet was een ander onderwerp waarover de Raad van Toezicht regelmatig heeft gesproken Als gevolg van deze wet is de stichting met ingang van 1 januari 2017 zelf verantwoordelijk voor het onderhoud van het museumgebouw In het verslagjaar is daartoe onder andere een meerjaren-onderhoudsplan opgesteld Uit de nulmeting die in 2016 is gedaan is gebleken dat diverse gebruiksinstallaties einde levensduur bereikt hebben Het onderhoud van het museumpand zal de komende jaren aanzienlijk extra aandacht vergen van de museumorganisatie Via de Erfgoedwet is ook de bekostiging geregeld van het beheer en behoud van de museale Rijkscollectie Met bezorgdheid heeft de Raad van Toezicht geconstateerd dat de bedragen die het ministerie hiervoor ter beschikking stelt niet toereikend zijn Ook is gesproken over de mogelijkheid dat de minister in 2017 (een deel van) het bestemmingsfonds niet-bestede subsidie OCW bij de Rijksmusea gaat afromen Rijksmuseum Twenthe heeft zich de afgelopen jaren tot een succesvol en ondernemend museum ontwikkeld Afroming van de betreffende middelen zal gevolgen hebben voor het ondernemerschap van het museum Beide ontwikkelingen zal de Raad van Toezicht in het komende jaar dan ook nauwlettend volgen

De Raad van Toezicht vergaderde in het verslagjaar vijfmaal op 11 januari, 21 maart, 20 juni, 5 september en 14 november In alle vergaderingen is intensief gesproken over de mogelijkheden van de museale samenwerking en de inhoudelijke, organisatorische en financiele toekomst van het museum Daarnaast is op 21 maart de jaarrapportage 2015 behandeld en op 14 november de begroting 2017
Vanwege de samenwerkingsbesprekingen met TwentseWelle had de voorzitter van de Raad van Toezicht, de heer Egbert ten Cate, veelvuldig contact met de directeur Ook was er een commissie vanuit de Raad van Toezicht benoemd, bestaande uit de voorzitter en de heer Eric Helder, die de gesprekken met de Raad van Toezicht van TwentseWelle voerde

Met het nieuwe jaar is een nieuwe periode aangevangen, niet alleen vanwege de nieuwe cultuurnotaperiode, maar vooral vanwege de samenwerking met Museum TwentseWelle Daardoor is de samenstelling van de

Raad van Toezicht per 1 januari jl sterk gewijzigd Het past ons om op deze plaats onze grote waardering en dank uit te spreken voor de afgetreden leden die betrokken en professioneel hun toezichthoudende taken hebben uitgevoerd in een stormachtige periode

De Raad van Toezicht van Stichting Rijksmuseum Twenthe,
voor deze de voorzitter,
Wim Boomkamp

Bestuursverslag

1 Terugblik op de periode 2013-2016

Groei op alle vlakken
In de maanden vóór 1 januari 2013, toen de nieuwe cultuurnotaperiode begon, had Rijksmuseum Twenthe ternauwernood een van de grootste crises uit het ruim tachtigjarige bestaan afgewend De Raad voor Cultuur had in mei 2012 immers een sterk negatief advies afgegeven waardoor sluiting voor het museum dreigde Vier jaar later, in mei 2016, was diezelfde raad vol lof over Rijksmuseum Twenthe Het museum heeft een nieuwe relatie met de lokale en regionale overheden opgebouwd, succesvolle internationale tentoonstellingen van zowel oude als hedendaagse kunst georganiseerd, de bezoekersaantallen zijn gestegen, tal van samenwerkingsinitiatieven zijn gerealiseerd en een organisatorische, bestuurlijke en toezichthoudende integratie met TwentseWelle, hét stevig in de regio verankerde stadsmuseum van Enschede, is tot stand gekomen Rijksmuseum Twenthe staat er weer, krachtig en zelfverzekerd

Een ondernemend netwerkmuseum
Maar het begin was niet eenvoudig Het museum kreeg uiteindelijk een subsidiekorting te verwerken van € 420 000 Er moest ingrijpend worden gereorganiseerd waardoor bijna een derde van de toenmalige personeelsleden hun baan verloren Ambitieuze tentoonstellingen werden in razend tempo georganiseerd en een nieuw beleid werd geformuleerd Rijksmuseum Twenthe wilde zich ontwikkelen tot een ondernemend netwerkmuseum De eigen inkomsten zijn sterk gestegen en de netwerken niet minder Denk alleen aan de enorme groei van de vriendenvereniging en het aantal vrijwilligers van circa dertig tot 100 Grote tentoonstellingen in de afgelopen vier jaar waren die over de Vlaamse Primitieven, de Vlaamse Barok, de Vlaamse expressionisten, Turner, Roslin, Gainsborough, Gerard de Lairesse, Jaap Drupsteen, Maria Blaisse, Bart Hess etc Daarnaast werd de collectieopstelling tweemaal vernieuwd In 2013 aan de hand van een verhaal van Atte Jongstra, *Paden naar het Paradijs* en in 2015 door de collectiegeschiedenis en de schenkers centraal te stellen, *De Gouden Eeuw van Twente*

Voortgaande zorgen over de collectie
Toch is het niet allemaal rozengeur en maneschijn Om deze draai van 180 graden te kunnen maken kon het museum de zorg voor de rijkscollectie vanaf 2013 slechts sober uitvoeren Werkzaamheden moesten tot het meest noodzakelijke worden beperkt De enige restauraties die hebben plaatsgevonden werden bijvoorbeeld met particulier geld bekostigd Dat kan een museum zich gedurende een bepaalde periode veroorloven, maar niet te lang En daarom is het schrijnend dat in het onlangs gewijzigde stelsel, waarbij het museum apart bekostigd wordt voor het beheer en behoud van de collectie, substantieel te weinig geld is gereserveerd door het ministerie om deze taak te kunnen uitvoeren op het niveau waarop dit tenminste zou moeten

Bestemmingsfonds Niet bestede subsidie OCW
Daarnaast dreigt het risico dat een deel van het geld dat het museum in de afgelopen vier jaren met spraakmakende tentoonstellingen heeft verdiend op initiatief van de Tweede Kamer wordt afgeroomd De bedragen die Rijksmuseum Twenthe heeft gespaard zijn bescheiden maar volstrekt essentieel voor het voortzetten van de huidige, ondernemende koers Wij vragen de minister om de bijzondere omstandigheden waarin ons museum verkeerd goed mee te wegen bij de besluitvorming

Financieel resultaat
In 2014 heeft het Rijksvastgoedbedrijf de huursom structureel verlaagd met € 671 500 Voor het ministerie van OCW was de verlaging geen aanleiding om de jaarlijkse subsidie voor huisvesting aan te passen Het museum werd verplicht om het subsidieoverschot, in afwachting van nadere besluitvorming, toe te voegen aan Bestemmingsfonds Huisvesting In 2016 is het bedrag van in totaal € 2 016 400 aan het ministerie terugbetaald Deze eenmalige last heeft tot gevolg dat het jaar wordt afgesloten met een negatief saldo uit bedrijfsvoering van € 1 651 900 De resultaatbestemming wordt nader toegelicht op pag 51 van het jaardocument

Roombeek Cultuurpark Educatiecluster
2016 was een uitzonderlijk jaar, vooral op het vlak van verregaande samenwerkingen Zo was het eerste volledige jaar waarin het Roombeek Cultuurpark Educatiecluster – een samenwerkingsverband van Tetem, Rijksmuseum Twenthe en Museum TwentseWelle – actief was Wij zijn bijzonder verheugd dat we kunnen rapporteren dat maar liefst 44 313 leerlingen gebruik hebben gemaakt van het educatieve aanbod Al in het

eerste jaar van het Roombeek Cultuurpark Educatiecluster is deze samenwerking dus een doorslaand succes geworden

Samenwerking Museum TwentseWelle
De in de tweede helft van 2015 begonnen besprekingen over een samenwerking met het door de Gemeente Enschede ondersteunde Museum TwentseWelle hebben in 2016 geleid tot een organisatorische, bestuurlijke en toezichthoudende integratie Het 'Rijks' en het 'Stedelijk' gaan voortaan samen verder met één directie, één organisatie, één visie, en met twee museale strategieen Per 1 januari 2017 zijn ook de beide Raden van Toezicht gelijkgeschakeld in die zin dat de samenstelling van de Raden van Toezicht van beide instellingen identiek is De museumstichtingen blijven zelfstandige rechtspersonen met hun eigen doelstellingen, begrotingen en verplichtingen
Voor het publiek blijven er twee musea Beide musea zullen vanuit één visie werken Eén visie die ze verschillend invullen Voor allebei geldt dat ze de menselijke verbeelding centraal stellen Museum TwentseWelle ontwikkelt zich tot een veelzijdig familiemuseum waar de menselijke verbeelding in de volle breedte gepresenteerd wordt Rijksmuseum Twenthe is en blijft een kunstmuseum dat beschouwelijk is en dat belangrijke tentoonstellingen organiseert voor een landelijk publiek In TwentseWelle draait het om de kennis, het experiment en het meedoen Rijksmuseum Twenthe stelt de intuitie van de kunstenaar centraal En daarmee vullen beide musea elkaar perfect aan, want als iets onze westerse cultuur in de afgelopen 300 jaar vaart heeft gegeven dan is het wel het voortdurende samenspel tussen ratio en intuitie, tussen verlichting en romantiek

Het museum van de verbeelding
Het zal duidelijk zijn, in vier jaar tijd – van 2013 tot en met 2016 - is Rijksmuseum Twenthe compleet getransformeerd Ondanks de aanzienlijke zorgen die wij hebben over de bekostiging van de collectiefunctie en over het mogelijk afromen van de Bestemmingsreserve Subsidie OCW kan gesteld worden dat Rijksmuseum Twenthe zich ontwikkeld heeft tot een stabiel netwerkmuseum dat regionaal, nationaal en internationaal goed verankerd is
Van een museum waar de kunst centraal stond is het veranderd in een museum waar de mensen centraal staan Van een museum waar de kunst het doel was is de kunst nu het middel, immers de mensen zijn het doel Dit heeft niet geleid tot minder tentoonstellingen maar tot meer Meer tentoonstellingen van oude, moderne en hedendaagse kunst waarin het verhaal van de zoekende mens centraal staat Verhalen over de kunst als spiegel van onze samenleving Rijksmuseum Twenthe vertelt verhalen over hoe wij mensen vorm en betekenis geven aan onze wereld Rijksmuseum Twenthe is werkelijk het museum van de verbeelding

Arnoud Odding, directeur-bestuurder Stichting Rijksmuseum Twenthe

2. Publieksactiviteiten

2.1 Tentoonstellingen

2 1 1 De Gouden Eeuw van Twente (van 21 april 2015 tot en met najaar 2018)

De Gouden Eeuw van Twente is de nieuwe, semipermanente collectiepresentatie waarin RMT zijn verzameling wederom vanuit een totaal ander perspectief toont Na *Paden naar het Paradijs* – een postmodernistische ordening gebaseerd op de uiterst persoonlijke kijk van schrijver Atte Jongstra – heeft RMT voor deze presentatie gekozen voor een presentatie aan de hand van de schenkers die het museum hebben gemaakt tot wat het vandaag de dag is *De Gouden Eeuw van Twente* is niet alleen een collectiepresentatie die de topstukken op een prachtige manier toont, maar vertelt ook het verhaal van de ontstaansgeschiedenis van RMT aan de hand van de belangrijkste mecenassen die op hoogstpersoonlijke wijze hun stempel op het museum hebben gedrukt beginnend bij de familie Van Heek, grondleggers van het museum, en eindigend met de meest recente schenkingen van onder anderen Art & Project, Sepp Bader en Ingrid Blans *De Gouden Eeuw van Twente* is daarmee eveneens het verhaal van Twente, want aan de hand van deze mecenassen tekent zich de historie van de regio af in zowel sociaal als cultureel opzicht

2 1 2 Hans Steffelaar – We Won (17 oktober 2015 t/m 27 maart 2016)

In oktober 2015 richtte RMT de aandacht op ontwikkelingen in de regio met de tentoonstelling *We Won* van schilder Hans Steffelaar (1940) In zijn indrukwekkende schilderijen draait het om ambitie en menselijk streven, maar ook achteloosheid, dood, bederf, verderf en de schoonheid daarvan We worden voortgedreven door onze verwachtingen, ambities, geloof en idealen Als we winnen vraag dan niet ten koste waarvan *We Won* is niet alleen de titel van de eerste museale solotentoonstelling van Steffelaar maar ook de naam van een cruciale serie werken die ons de keerzijde van de overwinning toont Zijn metersbrede werken moeten de kijker bij de lurven grijpen, aldus de schilder zelf
Naar aanleiding van deze tentoonstelling heeft RMT drie doeken van de schilder weten te verwerven voor de collectie De schilderijen *Hal* (2012) en *Sitting Ducks* (2005) werden door het museum aangekocht Dit was mogelijk dankzij een bijdrage uit de Collectieprogramma's van het Mondriaan Fonds Een derde doek, *Over uw steden gras* (2009) werd door Steffelaar aan het museum geschonken

2 1 3 De Nieuwe Smaak De kunst van het verzamelen in de 21ste eeuw (17 januari t/m 21 augustus 2016)

De eerste grote tentoonstelling van 2016 was een presentatie van de hoogtepunten uit de collectie van de Twentse kunstverzamelaar en zakenman Geert Steinmeijer Zijn eclectische collectie bevat zowel middeleeuwse kruisafnames, Amerikaanse abstractie als Franse salonkunst Ook verzamelt Steinmeijer hedendaagse kunst uit Duitsland en China landen die hij inmiddels goed kent Zo biedt de tentoonstelling inzicht in de diverse werelden waar Steinmeijer zich in begeeft
Steinmeijers verzameldrift laat zich niet beperken door geografische of (kunst)historische grenzen Werken van Jacob Jordaens, Damien Hirst en Jitish Kallat wisselen elkaar probleemloos af Zijn smaak is divers en subjectief De vraag of Steinmeijer daarmee een nieuw type verzamelaar en een nieuw type smaak – de smaak van de 21ste eeuw – representeert, stond centraal in deze tentoonstelling De grenzen tussen goede smaak en wansmaak, tussen hoge en lage kunst, zijn langzamerhand verdwenen Alles kan tegenwoordig De uitspraak 'over smaak valt niet te twisten' is nog nooit zo relevant geweest, maar dat betekent niet dat smaak onbespreekbaar moet zijn Bij de tentoonstelling verscheen een magazine dat gewijd is aan smaak en het verzamelen van kunst

2 1 4 Gainsborough in his own words (20 maart t/m 24 juli 2016)

Als enige museum in Nederland met een schilderij van Thomas Gainsborough (1727-1788) in de collectie organiseerde RMT in het voorjaar de eerste tentoonstelling in Nederland over deze Engelse meester In *Gainsborough in his own words* liet RMT de schilder zelf aan het woord via de brieven die hij aan zijn vrienden en opdrachtgevers schreef Zij zijn levendig en geven een treffende schets van het leven en de wereld van de kunstenaar Gainsborough hekelde de 'cursed face business' – zoals hij schreef- van het portretteren en schilderde veel liever landschappen, waarbij hij zich liet inspireren door de Hollandse meesters uit de 17de eeuw Zijn schilderijen zijn vol van gevoeligheid In de tentoonstelling was te zien hoe

hij brak met de artistieke conventies en zorgde voor een kanteling in de Engelse schilderkunst de aanzet tot de romantiek
De tentoonstelling is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met Gainsborough's House in Sudbury, Suffolk Naast een groot aantal werken uit Gainsborough's House, kon RMT rekenen op bruiklenen vanuit verschillende vooraanstaande collecties in het Verenigd Koninkrijk, zoals de Royal Collection Windsor, de National Portrait Gallery en Victoria and Albert Museum
Gelijktijdig liet Gainsborough's House een selectie van Hollandse landschappen uit de collectie van RMT zien Bij de tentoonstelling was een audiotour ontwikkeld Daarnaast gaven de tentoonstellingsconservatoren maandelijks een lezing en werden wekelijks instaprondleidingen aangeboden

2 1 5 Jaap Drupsteen - The Rhythm Painter (9 april t/m 6 november 2016)

In opdracht van RMT creeerde kunstenaar, ontwerper, muziekproducer en regisseur Jaap Drupsteen (1942) de indrukwekkende audiovisuele installatie *The Rhythm Painter* De installatie bestaat uit tientallen audiovisuele composities die alle hoeken en wanden van een grote, verduisterde tentoonstellingszaal vulden licht hypnotiserende, videografische abstracties die zich blijven ontwikkelen De op de wanden geprojecteerde beelden pulseerden op het ritme van zes verschillende muziekstromen, gesynchroniseerd op één tempo Beeld en geluid smolten zo samen tot één samenhangende belevenis

De veelzijdige Jaap Drupsteen werd als graficus opgeleid aan de Academie voor Kunst en Industrie (AKI) in Enschede Hij werkte als grafisch ontwerper en regisseur onder meer voor de NTS, NOS, VPRO en de VARA en verwierf grote bekendheid met het ontwerp van de laatste serie guldenbiljetten en het Nederlandse paspoort In zijn vrije werk bleef hij zich richten op de synchroniteit tussen bewegend beeld en geluid The Rhythm Painter is de culminatie van jarenlange ervaring, veel experimenteren en blijven verfijnen Dankzij een bijdrage van het Mondriaanfonds kon Jaap Drupsteen in opdracht van RMT deze installatie verwezenlijken

Op basis van het experimentele, vernieuwende en ook technische karakter van het werk van Drupsteen, zag RMT veel kansen voor substantiele samenwerking met (culturele) instellingen uit de regio Daar vloeide een rijke randprogrammering voort die 'De zomer van Drupsteen' werd gedoopt Zo trad Jaap Drupsteen op als gastconservator voor de jaarlijkse Multi Solo in Tetem, waar ook de resultaten van een onderwijsproject van Saxion Hogeschool werden gepresenteerd In Natura Docet Wonderryck Twente stonden Drupsteens ontwerpen voor de guldenbiljetten centraal, met bijzondere aandacht voor de vogels in het watermerk, terwijl DJ's en VJ's in het Enschedese poppodium Atak zich lieten inspireren door zijn videografische beelden

2 1 6 None – Pure tradition Hedendaagse Chinese kunst uit Dalian (31 mei t/m 8 juni 2016)

Gedurende een week toonde RMT het werk van zeven verschillende hedendaagse kunstenaars uit de Chinese stad Dalian Omdat Dalian en Enschede zustersteden zijn, vinden er sinds 2014 jaarlijkse uitwisselingen plaats van kunstenaars en culturele delegaties In 2016 bracht Wei Wang, directeur van het Dalian Art Museum, een bezoek aan Enschede Wang – zelf ook kunstenaar – nodigde 6 kunstenaars uit met hem mee te komen en samen te exposeren RMT faciliteerde deze 'pop-uptentoonstelling' en toonde in totaal 28 werken waaronder olieverfschilderijen, grafiek en foto's
Tijdens het bezoek van de delegatie en de tentoonstelling, organiseerden leden van de studentenvereniging Association of Chinese Student & Scholars in Enschede (ACSSE) in samenwerking met RMT een Chinese cultuurmarkt, met onder meer traditionele dans en muziek, spellen, kalligrafie en papierknipkunst Op deze manier brachten zij studenten en geinteresseerden in aanraking met de Chinese cultuur

2 1 7 Collectiekabinetten (vanaf 7 augustus 2016)

Ook in 2016 heeft RMT weer diverse kleinere presentaties gemaakt rondom specifieke collectieonderdelen, de zogenoemde Collectiekabinetten Het museum is in 2015 begonnen met deze serie 'dossiertentoonstellingen', om de rijkheid van de collectie te tonen en de zichtbaarheid van de collectie te bevorderen De Collectiekabinetten worden regelmatig gewisseld om zoveel mogelijk aspecten van de collectie te laten zien In 2016 werden er presentaties georganiseerd rondom het bruikleen hedendaagse kunst Collectie KK , een serie van acht 17de-eeuwse reliekbustes uit het Indiase Goa, materieschilderkunst van Bram Bogart, Wim de Haan, Jan Cremer en Jaap Wagemaker, en hedendaags werk op papier uit de Collectie Wilploo

2 1 8 Na de Jacht - Silvia B en Jan Weenix (vanaf 7 augustus 2016)

In de zomer van 2016 heeft de Rotterdamse kunstenaar Silvia B (1963) in RMT een bijzonder kabinet ingericht, waarin ze haar eigen werk een relatie laat aangaan met het imposante jachtstilleven Dode zwaan van Jan Weenix (1642-1719) Het vroeg 18de-eeuwse schilderij van Weenix komt uit de collectie van het Mauritshuis, maar is sinds kort in langdurig bruikleen bij Rijksmuseum Twenthe Het stilleven werd in 1821 door het Mauritshuis aangekocht als tegenhanger voor De stier van Paulus Potter, maar tegenwoordig vindt het museum het werk van Weenix te fors voor de intieme zalen Daarom heeft Dode zwaan een nieuw thuis gekregen in Enschede
Silvia B , met wie RMT het afgelopen jaar een solotentoonstelling aan het voorbereiden was, reageerde onmiddellijk positief op de vraag van het museum om een kabinet samen te stellen waarin haar eigen werk een relatie aangaat met het schilderij van Weenix Haar pieta M & J en de twee saters Vino en Valentino creeren samen met de levenloze, maar sensuele zwaan een scène waarin de bezoeker geconfronteerd wordt met datgene wat er rest na de jacht het verdriet om de dood en de herinnering aan het genoegen van het bacchanaal
De beelden M & J en Valentino van Silvia B zijn in het kader van deze presentatie door Rijksmuseum Twenthe verworven voor de collectie Deze aankoop is mede mogelijk gemaakt dankzij een bijdrage uit de Collectieprogramma's van het Mondriaan Fonds Het beeld Vino werd door Silvia B geschonken aan het museum

2 1 9 Eindelijk! De Lairesse (10 september 2016 t/m 22 januari 2017)

Eindelijk was het werk van de schilder Gerard de Lairesse (1640-1711) in Nederland bij elkaar te zien In september opende RMT zijn eerste overzichtstentoonstelling, Eindelijk! De Lairesse De in Luik geboren schilder was in het laatste kwart van de 17de eeuw dé favoriet van de mondaine Amsterdamse elite en kreeg prestigieuze opdrachten van het hof Toch is zijn werk vandaag de dag bij weinig mensen bekend Beroemd, bejubeld, verguisd en vergeten Dat is het leven en de waardering van De Lairesse in een notendop Met ruim 60 schilderijen en een twintigtal werken op papier bracht RMT eerbetoon aan het werk van Gerard de Lairesse, die zo'n belangrijke figuur is geweest voor de Nederlandse schilderkunst in de late zeventiende eeuw en de twee eeuwen die volgden De bruiklenen kwamen uit collecties verspreid door heel Europa Uniek in de tentoonstelling was de presentatie van de orgelluiken die De Lairesse schilderde voor de Westerkerk in Amsterdam Deze 'engelenvleugels' hadden de kerk nog nooit verlaten en waren in RMT voor het eerst van dichtbij te zien

Bij de tentoonstelling werd een audiotour ontwikkeld en verscheen een tentoonstellingscatalogus alsook de novelle Lairesses Nacht, geschreven door Nelleke Noordervliet In de Gobelinzaal werd de film over het transport van de luiken uit de Westerkerk afgespeeld Op 16 en 17 januari 2017 organiseerde het museum in samenwerking met het RKD- Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis een tweedaags congres over Gerard de Lairesse

2 1 10 Silvia B – OF BEAUTY AND DOUBT (20 november 2016 t/m 7 mei 2017)

In het najaar van 2016 opende in RMT *OF BEAUTY AND DOUBT* de eerste grote overzichtstentoonstelling van de Rotterdamse kunstenaar Silvia B (1963) Aan de hand van ruim veertig beelden, tekeningen en foto's van de afgelopen 25 jaar wordt de bezoeker meegenomen in haar met zorg geconstrueerde universum, dat wordt bevolkt door ongrijpbare wezens die het midden houden tussen mensen en dieren, kinderen en volwassenen of mannen en vrouwen
Schoonheid en twijfel lopen als een rode draad door het oeuvre van Silvia B Haar beelden van hybride creaturen oefenen in eerste instantie vaak een grote aantrekkingskracht op de beschouwer uit Maar hun aantrekkelijke voorkomen blijkt al snel niet eenduidig Naast schoonheid dringen zich imperfectie, vervreemding en verontrusting aan de kijker op Ons zorgvuldig gecreeerde beeld van de wereld komt op losse schroeven te staan en de twijfel slaat toe In haar werk gaat Silvia B steeds op zoek naar dit grijze gebied waarin niets is wat het lijkt, want 'zodra je twijfelt aan iets, begint het echte denken'

2.2 Academie van Verbeelding

2 2 1 Achtergrond

Na de acute problemen in mei 2012, herrees Rijksmuseum Twenthe als een feniks uit zijn as Er werd een zeer aansprekend tentoonstellingsprogramma op poten gezet in nauwe samenwerking met binnen- en buitenlandse musea Dat leidde tot een explosieve groei van de bezoekersaantallen De ambities van

Rijksmuseum Twenthe reikten echter nog verder Met de Academie van Verbeelding ambieren we de meest radicale vernieuwing sinds de oprichting van het museum in 1930 door te voeren, omdat daarmee de drie basistaken – beheer, behoud en presentatie – wordt uitgebreid met een vierde taak ontwikkeling Want als je je als nationaal en internationaal museum wilt verhouden tot een regionale context dan moet je aandacht hebben voor het verleden, de problemen, de behoeften en de kansen in de regio, is onze overtuiging

Ten tijde van de textielindustrie was Twente één van de belangrijkste motoren van de Nederlandse economie Tussen de twintig en dertig procent van het nationaal inkomen werd hier verdiend, en dat terwijl maar een fractie van de Nederlandse bevolking hier woonde Na het verdwijnen van de textielindustrie bleven techniek, de maakindustrie en het ondernemerschap sterke componenten in het DNA van Twente Twente is nu de kweekvijver van smart textiles en hightech industry, van wetenschap en onderzoek én van creativiteit
De Academie van Verbeelding werd in 2015 opgericht als een vliegwiel van kunst, technologie en ondernemerschap voor Twente en de wereld Een 'verzin- en inspiratiefabriek' middenin Enschede, waar door allerlei verschillende mensen in verschillende programma's kan worden gewerkt aan de innovaties, ideeen en producten van de toekomst, zo luidde de ultieme wens

2 2 2 De Academie van Verbeelding in ontwikkeling

Vanaf het vroege voorjaar van 2015 werd de Academie van Verbeelding 'uitgeprobeerd', met als missie het creeren van een denk- en doetank voor Twente In 2016 organiseerden we vanuit de Academie van Verbeelding bijvoorbeeld 'De zomer van Drupsteen', een serie activiteiten rond kunstenaar/ontwerper Jaap Drupsteen van wie in de zomer van 2016 zijn magnum opus, een audiovisuele installatie op meer dan 400 vierkante meter te zien was in Rijksmuseum Twenthe Museum TwentseWelle, TETEM, Concordia, AKI, Saxion, Atak en Universiteit Twente haakten allemaal aan met specifieke projecten
Ook organiseerden we samen met de Universiteit Twente een tweede editie van de lezingenserie over kunst en technologie En met de Gemeente Enschede, organiseerden we het project 'Het huis van de toekomst', waaraan ruim 500 leerlingen deelnamen

Door de culturele partners in Roombeek, de kunstacademie AKI, Concordia, Tetem, Museum TwentseWelle en Rijksmuseum Twenthe, werd in 2016 intensiever dan ooit tevoren samengewerkt De missie van de Academie van Verbeelding was daarbij in hoge mate leidend Roombeek Cultuurpark gaat zich de komende jaren ontwikkelen tot dé hotspot op het gebied van kunst, technologie en ondernemerschap in Twente Daarmee helpt het de regio Twente om richting te geven aan haar toekomst
De meest ambitieuze samenwerking is waarschijnlijk het Roombeek Cultuurpark Educatiecluster waarin TETEM, TwentseWelle en Rijksmuseum Twenthe hun complete inspanningen op het gebied van de cultuureducatie hebben samengesmolten waardoor kunst-, cultuur- en techniekonderwijs in een (zelfs voor Nederland als geheel) uniek samenwerkingsverband wordt aangeboden

Maar ook op andere gebieden wordt – in de geest van de Academie van Verbeelding – steeds intensiever samengewerkt De instellingen gaan hun faciliteiten nog beter openen voor de collega-instellingen en voor bezoekers dan voorheen Door ruimtes, werkplaatsen, hardware, faciliteiten, kennis en netwerk te delen en van elkaar te lenen, ontstaat de meest intensief denkbare vorm van Roombeek Cultuurpark
En ook de programmering op het vlak van kunst en technologie wordt steeds diepgaander samen vormgegeven Het Maker Festival Twente, met jaarlijks 10 000 bezoekers in twee dagen, landt vanaf 2017 in Roombeek Het MFT wordt tevens uitgebreid met een groot buitenfestival op het gebied van (kinetische) kunst en technologie De intensieve voorbereidingen startten in het najaar van 2016
Roombeek Cultuurpark is er daarmee voor iedereen Jong en oud, hoog en laagopgeleid, kansrijk en kansarm Voor de bezoekers van de tentoonstellingen om verdieping te zoeken en om te begrijpen over het 'hoe en waarom' Voor scholieren en studenten om kennis op te doen en om competenties te ontwikkelen voor de samenleving van nu en van de toekomst Voor kunstenaars, ontwerpers en ondernemers om te inspireren en om duiding te geven aan de toekomst

2 2 3 Museum TwentseWelle, de academie van verbeelding

Dat de Academie van Verbeelding impact heeft, bevestigde ook de Raad voor Cultuur De raad is verheugd over de vooruitstrevende plannen die het museum heeft met de Academie van Verbeelding als een plek waar kunst, technologie en ondernemerschap elkaar ontmoeten en waarbij het ontdekken van de toekomst

centraal staat "Het museum ontwikkelt zich met de 'Academie van Verbeelding' tot een sterk participatief netwerk- en platformmuseum", aldus de Raad voor Cultuur

Maar de Academie van Verbeelding voerde nóg verder Uiteindelijk waren het de plannen voor de Academie van Verbeelding die leidden tot de meest vergaande samenwerking van Rijksmuseum Twenthe ooit de organisatorische, bestuurlijke en toezichthoudende integratie met Museum TwentseWelle Sinds de zomer van 2016 ontwikkelt Museum TwentseWelle zich tot het museum waar verleden, heden en toekomst probleemloos met elkaar worden verbonden Een museum waar jezelf aan de slag gaat, waar je je verwondert en waar je geïnspireerd raakt Een museum waar de verbeelding aan de macht is en waar het gaat over creeren, over onverwachte combinaties en over hoe en waarom we vorm en betekenis geven aan onze wereld De collecties van Twents textiel, boeken en geschriften, biologica, geologica, een taalkamer en de sterrenwacht werden daarvoor het vertrekpunt Veel van de collecties heeft Museum TwentseWelle in langdurig bruikleen van de Oudheidkamer Twente
In Museum TwentseWelle krijgen ideeen vorm en worden ze zichtbaar Het is de plek waar, met het Twentse verleden als vertrekpunt, door iedereen wordt nagedacht over en wordt vormgegeven aan de toekomst Want door de begrijpen wie we vroeger waren, kunnen we verzinnen wie we in de toekomst willen zijn En wat we daarvoor nodig hebben Dát is wat de kern van Museum TwentseWelle raakt, het is de academie van verbeelding
En zo is het initiatief dat we ruim twee jaar geleden namen binnen Rijksmuseum Twenthe geborgd in onze nieuwe samenwerkingspartner Museum TwentseWelle, ondanks het feit dat we geen extra middelen vanuit de Raad voor Cultuur toegezegd kregen voor een ontwikkeling die men ten zeerste toejuichte

2 3 Het digitale museum en het netwerkmuseum

Digitaal door de kunstcollectie wandelen, online tentoonstellingen bekijken en direct informatie zien vanuit andere online bronnen zoals Wikipedia, RKD Artists en de Erfgoed Thesaurus Dat is de hoogst innovatieve droom die snel werkelijkheid wordt voor Rijksmuseum Twenthe Gedurende heel 2016 werkte het museum aan een begin 2017 te presenteren website waarbij de collectie van RMT als eerste museale collectie van Nederland volledig wordt verweven in de Linked Open Data Cloud en ook met andere gesloten kennisbronnen Een digitaal museum, 24 uur per dag toegankelijk voor iedereen In 2016 is hard gewerkt aan de realisatie van deze toekomstdroom Helaas bleek het bouwen van deze website ingewikkelder dan gehoopt De onderaannemer die verantwoordelijk was voor de ontwikkeling van het linked open data platform bleek niet in staat om een stabiel systeem te leveren Inmiddels is een nieuwe producent gevonden en kan de langverwachte website begin 2017 in gebruik genomen worden
Het nieuwe, wereldwijd gebruikte collectiemanagementsysteem *The Museum System* (TMS) is in 2016 succesvol geïmplementeerd en in de loop van 2017 worden alle collectie gerelateerde processen voortaan vanuit TMS beheerd

In het verlengde van het digitale museum zijn Rijksmuseum Twenthe en Museum TwentseWelle in 2016 voortvarend begonnen met het uitwerken van de plannen voor de bouw en realisatie van een gezamenlijk kennis- en collectiecentrum Dit centrum wordt een ontmoetingsplek voor Roombeek Cultuurpark Hier komen betrokken vrijwilligers, medewerkers, vrienden van het museum, de kunstclub, natuurclub, sterrenkijkclub, oudheidkamerclub en andere kringen van liefhebbers uit drie instellingen – TwentseWelle, Rijksmuseum Twenthe en TETEM - samen Een huiskamer waar iedereen zich thuis voelt Maar de 'huiskamer' wordt ook een kenniscentrum, waar vrijwilligers, medewerkers en andere geïnteresseerden samen werken aan collectiebehoud en registratie De plek waar de restaurator werkt aan zijn of haar opdrachten, waar het geheugen van zowel Rijksmuseum Twenthe en TwentseWelle in archief is opgeslagen, waar de collecties zich bevinden onder handbereik van eenieder die mee wil werken, waar vrijwilligers de collectie online verrijken door het toevoegen van interessante links, foto's en archiefmateriaal aan de 'Linked Open Data Cloud' Het kenniscentrum wordt een nieuwe benadering van de bestudering en ontsluiting van de collecties van de musea en als zodanig een andere uitwerking van het netwerkmuseum dat Rijksmuseum Twenthe wil zijn In 2017 worden deze plannen verder uitgewerkt en tot uitvoering gebracht

3. Educatie

Roombeek Cultuurpark Educatie

Het bundelen van capaciteiten en denkvermogen tussen het Rijksmuseum Twenthe, Museum TwentseWelle en Tetem resulteerde medio 2015 in de oprichting van Roombeek Cultuurpark Educatie

Doel van deze samenwerking is het ontwikkelen en aanbieden van een rijker en aantrekkelijker palet aan cultuureducatieve activiteiten De samenwerking biedt niet alleen praktische voordelen op het gebied van professionalisering, logistiek, boekingen en dergelijke, maar vooral ook inhoudelijke kansen Door de intensieve samenwerking ontstaan nieuwe mogelijkheden om bijvoorbeeld de cultuurhistorische kennis van Museum TwentseWelle te combineren met de kunsthistorische kwaliteiten van Rijksmuseum Twenthe en de nieuwe technologische capaciteiten van Tetem De samenwerking is mede gericht op innovatieve educatievormen die aansluiten bij het snel veranderend onderwijsveld

In 2015 werd een start gemaakt met de integratie van de educatieafdelingen van Rijksmuseum Twenthe (RMT) en TwentseWelle (TW) en Tetem Mensen, middelen, kennis en netwerk werden vanuit de drie organisaties samengevoegd in RCE Dit resulteerde in een omvangrijk en krachtig educatief team, een gezamenlijke website, een gedeelde brochure en het flexibiliseren van de aanwezige middelen In 2016 is de integratie een stap verder gebracht, zijn de vrijwilligers vanuit RMT ingebracht in RCE, zijn de werk- en bedrijfsvoeringsprocessen van de drie organisaties vergaand op elkaar afgestemd en is ervoor gekozen het door Tetem gebruikte ICT-systeem ook te introduceren binnen TW en RMT De daadwerkelijke implementatie van het ICT-systeem staat gepland in het voorjaar 2017 Voor het onderwijs heeft de integratie door de eenduidige, centraal aangestuurde communicatie en planning optimaal voordeel opgeleverd

3 1 Educatie | ontwikkelingen primair onderwijs (PO)

In 2016 heeft RCE de relatie met het PO uitgebouwd en is het netwerk verstevigd Ten behoeve van het PO is gestart met het aanstellen van regiomanagers Voor de scholen is hierdoor duidelijkheid gecreeerd aangezien er gewerkt wordt met één contactpersoon voor alle drie de partnerorganisaties
De behoefte van het PO aan cultureel aanbod, gericht op digitale beeldcultuur is groot In aansluiting op deze vraag, heeft RCE ook dit jaar nieuwe leerlijnen en workshops ontwikkeld Nieuwe ontwikkelingen richten zich met name op 'digitale media', 'nieuwe technieken', 'de verbinding tussen kunst en techniek' en '21e-eeuwse vaardigheden' In alle programma's wordt gebruik gemaakt van procesgerichte methodieken en 'onderzoekend leren' Voor de leerlijnen geldt dat deze goed aangepast kunnen worden aan de wensen van de school Een deel van de leerlijnen bestaat uit een gedeelte dat wordt verzorgd door groepsleerkrachten en een deel dat wordt verzorgd door museumdocenten en/of kunstenaars Een beperkt deel van de leerlijnen kan volledig worden verzorgd door de groepsleerkracht

3 2 Cultuureducatie met Kwaliteit

In de zomer van 2012 publiceerde het Fonds voor Cultuureducatie de regeling 'Cultuureducatie met Kwaliteit' Het doel van deze regeling is het creeren van een stevig fundament voor cultuureducatie in het onderwijs De Raad voor Onderwijs stelt dat cultuureducatie in het hart van het onderwijs hoort, daar wordt het fundament gelegd voor de culturele ontwikkeling van kinderen Deze visie van de Raad voor Onderwijs sluit naadloos aan bij de visie en werkwijze van RCE RCE heeft de regeling dan ook omarmd en participeert als cultuurpartner bij 'Culturage' in de Gemeente Enschede en in enkele provinciale pilots

Culturage

Lokaal werken 12 Enschedese culturele instellingen en 28 basisscholen aan de verbetering en vernieuwing van het cultuuronderwijs in Enschede Er wordt hierbij gewerkt aan de ontwikkeling van een logische leerlijn voor groep 1 tot en met groep 8, waarbij zoveel mogelijk integratie plaatsvindt met taal, rekenen en wereldorientatie Om aan te sluiten op de werkstructuur van Culturage is gekozen om vanuit RCE drie ambassadeurs aan te wijzen, die ieder één van de partnerorganisaties vertegenwoordigen De aansturing van deze drie medewerkers gebeurt centraal vanuit RCE In 2016 is door de ambassadeur van Tetem gewerkt met de Roombeekschool, de Anna van Burenschool, Zeggelt, De Regenboog en het IKC Twekkelerveld De ambassadeur van RMT heeft in 2016 gewerkt met de Alfonsusschool, de Freinetschool, de Prinseschool en VCO-Koning De ambassadeur van de TW heeft in 2016 gewerkt met de Prinseschool, Al-Ummah, de Huifkar en het Palet

CMK-OVERIJSSEL

Regionaal werkt RCE samen met onderwijsinstellingen in het primair onderwijs, het voortgezet speciaal onderwijs en cultuurpartners aan de ontwikkeling van verschillende pilots In aansluiting op het advies van de Onderwijsraad werkt RCE aan een eigentijds curriculum, dat erop is gericht kinderen en jongeren een stevige basis te bieden voor hun persoonlijk, maatschappelijk en beroepsgericht functioneren Kinderen krijgen de ruimte om te experimenteren, leren probleemoplossend te denken, creatief te handelen en te reflecteren Daardoor ontwikkelen ze zich spelender- en makenderwijs Het ontwikkelen van creatieve en 21e-eeuwse vaardigheden gaan hand in hand

3 3 Educatie | ontwikkelingen VO

In 2016 heeft RCE de relatie met het voortgezet onderwijs verstevigd De behoefte van het voortgezet onderwijs aan vakoverstijgend cultureel aanbod, gericht op de digitale beeldcultuur en 21e-eeuwse vaardigheden is groot Het ontwikkelen van een vakoverstijgend programma is, als gevolg van de binnen het voortgezet onderwijs gehanteerde structuur met vakleerkrachten, complex Vakoverstijgend werken komt mondjesmaat tot stand en is vaak afhankelijk van de samenwerkingsstructuur binnen de school

Naast de wens om vakoverstijgend te werken, ontstaat bij steeds meer scholen de vraag naar een "leerraamwerk" voor de beeldende vakken De ontwikkelde leerraamwerken zijn goed inzetbaar voor projectonderwijs en bieden een goede basis voor projectdagen Er zijn vak- en discipline overstijgende leerraamwerken ontwikkeld voor verschillende scholen Stedelijk Lyceum Zuid, Kottenpark, Reggesteyn en Attendiz

Naast de reguliere workshops en leerraamwerken loopt het Art2Go programma
Art2Go is een gezamenlijk initiatief van de culturele instellingen in Enschede Het project is ontwikkeld voor tweedejaars leerlingen uit het voortgezet onderwijs Iedere leerling uit Enschede maakt kennis met drie verschillende culturele instellingen Leerlingen uit de regio maken kennis met twee of drie verschillende culturele instellingen Zij krijgen een breed cultureel programma aangeboden

3 4 Educatie | ontwikkeling MBO

In 2016 stond het verder ontwikkelen van het MBO-programma en het verdiepen van de relatie met het MBO met stip op de agenda Het aantal MBO'ers in Enschede en de regio is hoog en de participatie van MBO'ers aan het educatief programma relatief laag Het is in 2016 gelukt de deelname vanuit het MBO-onderwijs aanzienlijk te verhogen (een toename van ongeveer 500 naar bijna 1600 MBO-studenten)
Het belangrijkste programma voor het MBO betreft een leerlijn rond het Maker Festival Twente Deze leerlijn beslaat een tijdspad van 2 jaar en kan integraal worden opgenomen in het curriculum van de scholen Voor de eerstejaars is een speciaal programma ontwikkeld waarbij de MBO-studenten het Maker Festival Twente bezoeken De tweedejaars ontwikkelen in een periode van 4 tot 5 weken creatieve concepten voor het festival en presenteren dit op de onderwijsdagen

3 5 Samenwerking en netwerk

Culturage
Culturage is de Enschedese naam voor de landelijke pilot 'Cultuureduatie met Kwaliteit' van het Ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschap Culturage heeft als doelstelling een verbetering binnen het cultuuronderwijs teweeg te brengen Het initiatief voor 'Cultuureducatie met Kwaliteit' ligt bij de school en wordt daardoor vraaggestuurd inplaats van aanbodgericht Lokale samenwerkingspartners binnen Culturage zijn Bibliotheek Enschede, Concordia film-theater-expositie, Kaliber kunstenschool, Muziekbank Enschede, Orkest van het Oosten, Nederlandse Reisopera, Poppodium Atak, Rijksmuseum Twenthe, Theater Sonnevanck, TwentseWelle en het Wilminktheater

Art2Go
Art2Go is een gezamenlijk initiatief van de culturele instellingen in Enschede Het project is toegankelijk voor alle leerlingen uit het voortgezet onderwijs Iedere leerling maakt kennis met twee of drie verschillende culturele instellingen en een breed cultureel programma Tetem is coordinator van dit op samenwerking en versterking gerichte educatieprogramma Partners in dit project zijn Bibliotheek Enschede, Concordia,

Fotogalerie Objektief, Kaliber kunstenschool, Kunstenmakers, Naaicafe Reina, de Nederlandse Reisopera, het Orkest van het Oosten en het Wilminktheater

De zaak van Heek
In samenwerking met theater De Nieuwe Koning is een interactieve theatervoorstelling ontwikkeld die zich afspeelt in de museumzalen van Rijksmuseum Twenthe Aansluitend aan de theatervoorstelling vindt een workshop creatieve verwerking plaats

De Creatieve Code & Creatief coderen
Programmeren trekt steeds meer aandacht, ook in het onderwijs Maar programmeren alleen spreekt kinderen niet altijd aan In samenwerking met het MU (Eindhoven) zijn twee leerlijnen ontwikkeld
Beide leerlijnen maken leerlingen (en docenten) bewust van de code waaruit onze digitale wereld is opgebouwd Samen met kunstenaars worden programmeertalen ontdekt en toegepast, met kunstwerken als eindresultaat
De leerlijn Creatief coderen richt zich op de een integratie van ICT en creatieve doelen, de leerlijn Creatieve Code richt zich op de creatieve doelen

3 6 Kengetallen educatie

Cultuureducatie & participatie
totaal 1 360 activiteiten,
44 313 deelnemers aan het workshop programma,
2 600 deelnemers aan het participatief programma, een rondleiding of presentatie,
7 009 deelnemers intermediair naar partner cultuurinstellingen,
Totaal bereik RCE 53 922 deelnemers

Totaalbereik was 53 922 leerlingen Volgens de richtlijnen van het Ministerie van OCW mogen er 44 313 worden meegeteld in het bezoekersaantal van Rijksmuseum Twenthe

4. Analyse van het publiek

Na de enorme groei van bezoekersaantallen in 2014 en 2015 waarbij vooral 2015 eruit sprong met de blockbuster-tentoonstelling rond het werk van J W M Turner stond 2016 in het teken van de consolidatie van de verworven positie Belangwekkende tentoonstellingen zoals Gainsborough in his own Words, Eindelijk De Lairesse en The Rhythm Painter zorgden voor bijna 60 000 bezoekers
De echte groei werd dit jaar gerealiseerd met de toename van leerlingen in ons samenwerkingsverband Roombeek Cultuurpark Educatiecluster In totaal maakten 53 922 leerlingen gebruik van ons gezamenlijke aanbod

Een onderzoek door Saxion studenten Commerciele Economie in oktober 2016 laat zien dat er een verschuiving plaats heeft gevonden in de regionale spreiding van de bezoekers ten opzichte van dezelfde periode in 2015 Kwam in 2015 (voor Turner) nog 75% van de bezoekers van buiten Overijssel, in 2016 (De Lairesse) daalde dat percentage naar 53% Van deze 53% komt ruim 38% uit Noord-Holland, 17 % uit resp Utrecht en Zuid-Holland en 12% uit Gelderland Het hoge percentage Noord-Holland laat zich mede verklaren door de bruiklenen waarbij de Orgelluiken van de Westerkerk Amsterdam natuurlijk een grote aantrekkingskracht hadden op Amsterdammers Met deze verschuiving wordt nog eens bevestigd dat het vooral de heel bekende namen zijn waarvoor mensen bereid zijn grotere reistijden voor lief te nemen
Het wat lagere percentage bezoekers van buiten Overijssel is overigens ook deels te verklaren door de verslechtering van de treinverbinding naar Enschede, de rechtstreekse lijn van Amsterdam is in 2016 vervangen, men moet nu overstappen in Amersfoort
De gemiddelde leeftijd van de bezoekers (zonder educatiecijfers) is onveranderd hoog 64% is 65 jaar en ouder, 25% tussen de 55 en 65 jaar en 7,5% tussen de 45 en 55 jaar Deze cijfers komen overeen met de traditionele museumkaarthouders Van de bezoekers heeft ruim 65% een voorkeur voor Oude Kunst, 22% geeft de voorkeur aan tentoonstellingen over Moderne Kunst en 13% komt voor Hedendaagse Kunst naar het museum
Het opleidingsniveau van de bezoekers is voornamelijk HBO en hoger (78,5%) De verdeling man/vrouw is 41%/59% Dit is gezien de leeftijdsopbouw van de bezoekers een normaal demografisch patroon Wel de aantekening dat mannen veelal het museum bezoeken samen met hun vrouw en vrouwen ook vaak in gezelschap van vrouwen (clubjes)

Volgens onze bezoekers doen we het goed 81% geeft het museum een 8 en hoger Gemiddeld scoort het museum een 8 De tentoonstellingen worden optimaal gewaardeerd Als er al punten van aandacht zijn dat is dat het ontbreken van wifi, een als ongezellig ervaren café en de bewegwijzering naar het museum Tijdens de zomermaanden waren er wat klachten over de geluidsoverlast van The Rhythm Painter in de zalen van Gainsborough en later De Lairesse en over de slechte bereikbaarheid voor invaliden in verband met de storingen van de invalidenlift Deze is overigens inmiddels geheel hersteld

5. Collectie

5 1 De knelpunten te lijf

De reorganisatie van het museum in en na 2012 heeft bij het beheer en behoud van de collectie in de loop der jaren tot knelpunten geleid De dagelijkse zorg voor de objecten moest noodgedwongen basaal worden uitgevoerd en ook het ruimtegebrek in depot en de beperkingen van het sterk verouderde restauratieatelier lieten zich steeds meer voelen Dit constateerde ook de Erfgoedinspectie tijdens de inspectie van Rijksmuseum Twenthe in 2015 Mede op grond van de bevindingen van de Erfgoedinspectie heeft het museum het bedrijf Helicon uit Zoeterwoude verzocht mee te denken over nieuwe depotruimte en een nieuw restauratieatelier Met deze opdracht is aanzienlijke voortgang geboekt Zo stelde Helicon een rapport 'Optimaliseren Depots Rijksmuseum Twenthe' op Hierbij werden de depots in het museum zelf en de door Rijksmuseum Twenthe gehuurde depotruimte in Leek geevalueerd Tevens werd het restauratieatelier in het museum onder de loep genomen Uit de analyse kwamen vier mogelijke scenario's voort Op grond hiervan heeft Rijksmuseum Twenthe besloten in samenwerking met Helicon de mogelijkheden van een nieuw depot en een nieuw atelier te onderzoeken, zo mogelijk te realiseren in ons zustermuseum TwentseWelle
Tevens werd Helicon gevraagd een aantal werkprocessen op het gebied van het fysiek beheer van de collectie te inventariseren, te analyseren, waar nodig te verbeteren, schriftelijk vast te leggen in een handboek en te helpen implementeren Het ging om de procedures op het gebied van registratie (standplaatsregistratie, inhoudelijke registratie en conditie), verwerving, bruikleenaanvragen door derden, de behandeling van voorwerpen en de controle op conditie en aanwezigheid Ook het CHV-plan, het Integrated Pest Management (IPM) en de schoonmaakprocedures werden doorgelicht Op dit moment worden de processen geïmplementeerd Een punt van voortdurende zorg blijft dat RMT de werkzaamheden met structureel te weinig mensen moet uitvoeren omdat ons de middelen ontbreken om extra professionele krachten in te huren In deze situatie komt voorlopig geen verandering nu het departement besloten heeft voorlopig niet meer geld vrij te maken voor het beheer en behoud van de collectie

5 2 Collectieplan

Rijksmuseum Twenthe kan met recht getypeerd worden als een encyclopedisch kunstmuseum waarin de ontwikkeling van de westerse en meer specifiek Nederlandse kunst vanaf circa 1300 tot nu bijna ononderbroken getoond kan worden In het jaarverslag over 2015 is uitgebreid ingegaan op het toen vernieuwde collectieplan De uitgangspunten die toen zijn vastgesteld waren ook in het verslagjaar onverminderd van kracht

5 3 Schenkingen en langdurig bruiklenen

Langdurig bruiklenen

In 2016 heeft RMT tientallen werken verworven via langdurig bruiklenen en schenkingen Een in het oog springende aanwinst is het *Jachtstilleven met dode zwaan* van Jan Weenix Dit ongedateerde schilderij uit de periode 1700-1719, van enorme afmetingen (245,5 x 294 cm), werd in langdurig bruikleen gegeven door het Mauritshuis, dat dit werk in het begin van de 19de eeuw heeft gekocht als tegenhanger tegen de Stier van Potter Het museum heeft de kunstenaar Silvia B gevraagd met een installatie op het schilderij te reageren Zij deed dit met de drie werken Valentino, M & J (beide door het museum aangekocht) en Vino (door de kunstenaar aan het museum geschonken) die bij de Weenix worden gepresenteerd

De Martens-Mulder Stichting, die haar belangrijke zilvercollectie als bruikleen in het museum heeft ondergebracht, verwierf een bijzonder voorwerp van de zilversmid Wouter van Baalen (1956) Permutaties, 'Koffie en Thee Servies' uit 2013-2015 (zilver en ebbenhout) Hiermee voegde de Stichting een nieuwe

dimensie aan de verzameling toe De Enschedese verzamelaar Ingrid Blans gaf bijna 20 bladen met tekeningen en grafiek van onder meer Frans Baake, Paul Citroen, Harry Disberg, Willem van Konijnenburg en Elizabeth de Vaal in bruikleen, het betreft een promised gift Evenals eerdere deelcollecties zal zij deze werken uit haar Collectie Wilploo aan het museum schenken op een nader te bepalen moment
Schenkingen

Ook in 2016 mocht het museum weer diverse schenkingen in ontvangst nemen, opnieuw van zeer uiteenlopende signatuur Een stadsgezicht van Jan Ekels de Oude en drie schilderijen uit de 19de eeuw (van Spohler, Klinkenberg en Roosenboom) vormden een mooie aanvulling op de deelcollectie 18de en 19de eeuw die al van hoge kwaliteit was Twee schilderijen van Armando behoren tot een schenking moderne kunst die over enkele jaren wordt gespreid In 2017 komt uit dezelfde collectie een werk van Jan van Munster naar het museum Al eerder ontving het museum schenkingen uit de 'Collectie KK' De verzamelaars schonken aansluitend in 2016 werk van Andrei Roiter, Bjarne Melgaard en andere hedendaagse kunstenaars Een verzamelaar schonk talrijke bladen van Alphons Freijmuth.

Uitgaande bruiklenen

RMT ziet zijn collectie nadrukkelijk als onderdeel van de Collectie Nederland en heeft daarom grote aandacht voor collectiemobiliteit en voert een uiterst toegeeflijk beleid ten aanzien bruiklenen Het afgelopen jaar werden 30 aanvragen van instellingen in binnen- en buitenland gehonoreerd, vaak betrof het meerdere werken
Een groot aantal werken uit de deelcollectie dierschilderijen en -tekeningen van Gerrit Jan van Heek jr was aan het begin van het jaar in bruikleen bij Museum TwentseWelle (toen nog niet bestuurlijk gefuseerd), dat in navolging van RMT een tentoonstelling organiseerde rondom deze collectie
Enkele andere noemenswaardige bruiklenen zijn de volgende twee werken van herman de vries werden ter beschikking gesteld aan De Hallen/Frans Hals Museum voor de tentoonstelling *Reiskoorts* bij Nederlandse kunstenaars sinds 1850 Acht tekeningen van zijn hand werden geleend aan het Kroller-Muller Museum voor toevalstekeningen 1970-1975 Liefst negen schilderijen uit de collectie, waaronder werk van Ben Akkerman, waren te zien in De Nieuwe Groep 1945 in Hengelo Een portret van zijn zoons door Willem Bartel van der Kooi werd toegezegd aan de Osterreichische Galerie Belvedere in Wenen en het Leighton House Museum in Londen, waar de rondreizende presentatie over Alma-Tadema in 2017 te zien zal zijn Op bruikleenaanvragen door het Mauritshuis (voor de tentoonstelling Food for thought) en van het Mitsubishi Ichigokan Museum in Tokio (voor The Flora of Odilon Redon) werd positief gereageerd Ook een bruikleenaanvraag voor de Maria-tentoonstelling in Museum Catharijneconvent werd gehonoreerd Museum De Fundatie/Kasteel Het Nijenhuis vroeg en kreeg vier schilderijen van Jan Sluijters, Gerrit Benner, Jan Commandeur en Rob van Koningsbruggen ten behoeve van De lyriek van het landschap Tijdens de tentoonstelling over Jan Weissenbruch in Teylers Museum was een werk van zijn hand uit Rijksmuseum Twenthe te zien Voor *De naakte waarheid Tekenen naar naaktmodellen in Rembrandts tijd* kreeg Museum Het Rembrandthuis De boetvaardige Magdalena van Dirck Bleker in bruikleen Breitners Meisje in witte kimono werd het boegbeeld van Meisjes in kimono in het Rijksmuseum Twee werken van Balthasar van der Ast waren te zien in More beautiful than Nature – the still lifes of Balthasar van der Ast in Aachen en Gotha Uitzonderlijk was het bruikleen van negen 17de-eeuwse landschapsschilderijen aan Gainsborough's House in Sudbury, Suffolk, Verenigd Koninkrijk Met dit museum werd nauw samengewerkt bij de voorbereiding en invulling van de tentoonstelling Gainsborough in his own words in Rijksmuseum Twenthe, de eerste tentoonstelling over deze kunstenaar in Nederland, waar vele werken van Gainsborough uit Sudbury te zien waren Omgekeerd stelde Rijksmuseum Twenthe de bezoekers in Gainsborough's House in staat om te zien welk type Nederlandse kunst Gainsborough in zijn jonge jaren inspireerde

5 4 Registratie, documentatie en veiligheidsplan

De collectie is voor 100% geregistreerd Van de 8948 voorwerpen in de collectie zijn er 8362 digitaal gefotografeerd, wat neerkomt op 93% In 2016 is hard gewerkt aan het Digitale Museum, waarmee de collectie 100% digitaal beschikbaar komt voor het publiek In het kielzog van de realisatie van het Digitale Museum is het museum overgegaan op het collectieregistratiesysteem TMS

Het veiligheidsplan wordt voortdurend geactualiseerd Risico's worden geanalyseerd en passende maatregelen worden in richtlijnen en protocollen vastgelegd In het komende jaar zal een protocol over datalekken aan het veiligheidsplan worden toegevoegd Het risico is met het toenemend gebruik van mobiele apparaten en het toepassen van cloud-oplossingen aanmerkelijk verhoogd

5 5 Restauratie

De restaurator droeg bij aan het denkproces over de invulling van het nieuwe kennis- en collectiecentrum Ook dacht zij mee over het nieuwe atelier Het museum is voornemens dit in samenwerking met het bedrijf Helicon op een goed toegankelijke locatie niet ver van het museum in te richten
In verband met het levendige bruikleenverkeer heeft de restaurator talrijke conditierapporten opgesteld, zowel voor uitgaande als inkomende bruiklenen Vooral de uitgaande bruiklenen leverden extra werkzaamheden op om het behoud van een goede conditie van de werken tijdens het transport en het verblijf elders te bevorderen De conditiecontrole van de ruim zeventig werken die terugkeerden nadat de tentoonstelling De Woudloper was afgelopen in Museum TwentseWelle, was een omvangrijk project Ook de voorbereiding en begeleiding van het transport en het helpen ophangen van de landschapsschilderijen die in Gainsborough's House werden gepresenteerd, was een intensieve klus
Op grond van afspraken met het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen werd na de reeks van drie succesrijke tentoonstellingen met werken uit de Antwerpse collectie bij wijze van tegenprestatie de uitgebreide behandeling van het schilderij Zondag van Gustave de Smet toegezegd, deze werd voortgezet en vrijwel afgerond De vernis en storende overschilderingen werden verwijderd en delaminerend doek (op paneel) en losse, opstaande verfschollen werden geconsolideerd
Tijdens de voorbereiding van de tentoonstelling Of beauty and doubt, met werk van Sylvia B , werd dierlijk materiaal ingevroren om mogelijke infestatie te voorkomen Extra bijzonder was de begeleiding door de restaurator van het verwijderen van de orgelluiken van Gerard de Lairesse uit de Westerkerk om te kunnen worden gepresenteerd in de aan hem gewijde tentoonstelling Zij was actief in het pilotproject 'conservering plastics' van de Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK) en hielp met materiaal-technisch onderzoek betreffende enkele 16de-eeuwse portretten en de mogelijk 16de-eeuwse Bisschopswijding bij het vervullen van de stageopdracht van twee stagiaires
Ook het restauratieatelier droeg bij aan de overgang naar TMS als registratie- en documentatiesysteem Er werden diverse opdrachten voor externe verzamelaars vervuld

6. Bestuurlijke en organisatorische zaken

6 1 Personeel en organisatie

De grote nadruk die het management legt op samenwerking met andere instellingen krijgt een steeds grotere impact op de organisatie In 2015 werd een samenwerking gerealiseerd op het vlak van de educatie Tetem, TwentseWelle en Rijksmuseum Twente hebben toen hun educatieafdelingen volledig met elkaar geïntegreerd In 2016 gingen we nog een stap verder met de organisatorische, bestuurlijke en toezichthoudende integratie per 1 juni 2016 van Rijksmuseum Twente met Museum TwentseWelle Zeven maanden later kunnen we constateren dat deze samenwerking al aanzienlijke vruchten heeft afgeworpen De meerwaarde op het gebied van bedrijfsvoering, marketing en secretariaat is overduidelijk en ook de inhoudelijke kruisbestuiving leidt tot inspirerende nieuwe projecten Een flink deel van de medewerkers is verhuisd naar de kantoren van Rijksmuseum Twente om deze samenwerking verder te stimuleren De samenwerking heeft tot diverse plannen geleid om het publiek en potentiele samenwerkingspartners nog beter tegemoet te kunnen treden Begin 2017 wordt in museum TwentseWelle een nieuw service centrum in gebruik genomen dat voor beide musea ondersteuning biedt op het gebied van telefonische vragen en de afhandeling van boekingen e d In 2016 zijn ook de voorbereidingen getroffen voor de implementatie van diverse automatiseringssystemen, begin 2017

Aan het einde van het verslagjaar waren er in totaal 33 personen (24,5 fte) werkzaam bij Rijksmuseum Twenthe

In het verslagjaar is het aantal vrijwilligers dat bij het museum is betrokken opnieuw gegroeid Ditmaal van circa negentig tot ruim honderd Waar vrijwilligers in voorgaande jaren al werkzaam waren in diverse publieksfuncties zijn sinds dit jaar ook vrijwilligers betrokken bij de realisatie van het digitale museum Dit past in ons beleid om meer mensen te betrekken bij het beheer van en onderzoek naar de collectie Rijksmuseum Twente wil zich 'naar buiten keren' en dat betekent dat ook traditioneel sterk op de collectie gerichte en naar binnen gekeerde werkzaamheden zichtbaar worden Ook hier is de samenwerking met TwentseWelle vruchtbaar omdat daar al langer vrijwilligers met de collectie werken

De dagelijkse gang van zaken in beide musea wordt aangestuurd door een driehoofdig managementteam bestaande uit de directeur-bestuurder, een adjunct directeur (afkomstig van TwentseWelle) en het hoofd

bedrijfsvoering die deze rol eerder al voor Rijksmuseum Twente vervulde De grote veranderingen in het boekjaar hebben ook geleid tot meer vergaderingen met de ondernemingsraad dan in eerdere jaren Voor velen in de organisatie heeft de nieuwe samenwerking aanzienlijke directe en indirecte gevolgen De vergaderingen met de ondernemingsraad waren zonder uitzondering bijzonder constructief Directie en MT willen de ondernemingsraad en met hen het hele personeel hartelijk bedanken voor de enorme inzet en voor de opbouwende houding ten aanzien van de vele veranderingen die dit jaar en de afgelopen jaren zijn doorgevoerd Dit is van groot belang voor de verdere groei en bloei van het museum in de komende cultuurnotaperiode

6 2 Raad van Toezicht

Rijksmuseum Twenthe is in 1994 verzelfstandigd en overgegaan in een Stichting die wordt bestuurd door de directeur-bestuurder, sinds 2012 Arnoud Odding Een Raad van Toezicht beoordeelt of dit op verantwoorde wijze gebeurt Vanwege de toezichthoudende integratie met Museum TwentseWelle is de Raad van Toezicht per 1 januari 2017 aanzienlijk gewijzigd

De Raad van Toezicht bestaat sinds begin januari uit de volgende personen
Drs J W Boomkamp (voorzitter)
Drs M Altink
Mr dr E Helder
Mr G J Jansen
Mevrouw I Kleinsman

Vanwege de bestuurlijke en toezichthoudende integratie met Museum TwentseWelle zijn per 1 januari afgetreden
Mr E ten Cate
Drs B Fransen
Drs P J Schoon

In de bijlage vanaf pagina 56 wordt een rooster van aftreden en een overzicht vermeld van de functies en nevenfuncties van de leden van de Raad van Toezicht Op pagina 58 is het rooster van aftreden opgenomen

De Stichting Rijksmuseum Twenthe leeft de negen aanbevelingen van de code cultural governance geheel na In het bericht van de Raad van Toezicht (pagina 7) wordt nader ingegaan op de onderwerpen waar de Raad van Toezicht zich dit jaar heeft gebogen
De WNT-gegevens worden vermeld op pagina 54 van dit jaardocument Uit het overzicht blijkt dat er geen sprake is geweest van inkomens die de WNT-norm overschrijden

De aan Stichting Rijksmuseum Twenthe gelieerde rechtspersonen zijn de Stichting G J van Heek jr Fonds, de Stichting Rijksmuseum Twenthe Fonds en de Vereniging Vrienden van Rijksmuseum Twenthe Verder is in het verslagjaar een verregaande samenwerking tot stand gebracht met Museum TwentseWelle
Alle transacties met gelieerde rechtspersonen zijn verantwoord in de jaarrekening

7. Zakelijke en financiële analyse

7 1 Exploitatieresultaat/financiele positie

In 2014 heeft het Rijksvastgoedbedrijf de huursom structureel verlaagd met € 671 500 Voor het ministerie van OCW was de verlaging geen aanleiding om de jaarlijkse subsidie voor huisvesting aan te passen Het museum werd verplicht om het subsidieoverschot, in afwachting van nadere besluitvorming, toe te voegen aan Bestemmingsfonds Huisvesting In 2016 is het bedrag van in totaal € 2 016 400 aan het ministerie terugbetaald Deze eenmalige last heeft tot gevolg dat het jaar wordt afgesloten met een negatief saldo uit bedrijfsvoering van € 1 651 900 De resultaatbestemming wordt nader toegelicht op pag 51 van het jaardocument

Het balanstotaal is gedaald met 36% De daling is met name veroorzaakt door de terugbetaling van de huisvestingssubsidie aan het ministerie van OCW De vermogenspositie is ultimo 2016 solide De quick ratio bedraagt 3,1 (2015 4,4), de solvabiliteit bedraagt 50% (2015 63%)

7 2 Ondernemerschap/ Continuiteit en positie binnen het bestel

De cultuurnotaperiode 2013-2016 eindigt, een goed moment om de belangrijkste ontwikkelingen nog eens te duiden Door de forse subsidiekorting werd het museum gedwongen tot een strategische herorientatie, waarbij de nadruk lag op kostenreductie en het genereren van meer inkomsten Provincie en Gemeente besloten tot structurele financiele ondersteuning, private fondsen honoreerden regelmatig aanvragen voor projecten Met ambitieuze plannen wist het museum veel publiek aan zich te binden De publiekinkomsten stegen substantieel en aan de prestatie-eisen en de eigen inkomstennorm van het ministerie van OCW is ruimschoots voldaan
Het vertrouwen in het museum is toegenomen Het ministerie van OCW heeft op advies van de Raad voor Cultuur besloten om in de komende cultuurnotaperiode de subsidie structureel te verhogen, de andere overheden continueren de subsidierelatie en fondsen hebben voor 2017 al bijdragen toegezegd
De nieuwe koers van het museum heeft ook financiele vruchten afgeworpen Feit blijft wel dat de risico's voor het museum door de bezuinigingen aanzienlijk zijn toegenomen

Het museum hanteert bij het opstellen van begrotingen een conservatieve benadering De kans op tegenvallers bij inkomsten en uitgaven wordt hiermee beperkt De financiele haalbaarheid van projecten wordt voortdurend getoetst en indien nodig kan tijdig worden ingegrepen

De invoering van de Erfgoedwet heeft voor het museum belangrijke gevolgen De subsidie voor de collectiefunctie wordt niet langer getoetst door de Raad voor Cultuur, maar voor langere tijd toegekend Daarnaast wordt met betrekking tot de huisvesting het speelveld ingrijpend gewijzigd Het museum wordt met ingang van 2017 volledig verantwoordelijk voor de instandhouding van het vastgoed De nieuwe afspraken zijn inmiddels vastgelegd in een nieuwe huurovereenkomst In voorbereiding op deze transitie is in opdracht van het museum een onderhouds- en instandhoudingsplan opgesteld Hieruit blijkt dat de gebouw-gebonden installaties grotendeels zijn afgeschreven, een bevinding die wordt bevestigd door een nul-inspectie uitgevoerd in opdracht van het ministerie van OCW In het kader van de Erfgoedwet stelt het ministerie van OCW middelen ter beschikking voor het uitvoeren van een omvangrijk investeringsprogramma Het doel van de bestemmingsfondsen OCW-veiligheid en –technisch vervangingsonderhoud zal opnieuw worden bezien, ook gelet op het feit dat vanaf het komende jaar een voorziening grootonderhoud moet worden opgenomen

Prestatieverantwoording

Verplichtingen

Registratiegraad

De collectie is volledig geregistreerd (2015 volledig geregistreerd)

Registratiekwaliteit

	Gerealiseerd in 2016	Norm OCW	Gerealiseerd in 2015
Standplaats collectie	> 95%	> 95%	> 95%
Juridische status	> 95%	> 95%	> 95%

Collectieplan

Collectieplan is aanwezig (2015 aanwezig)

Veiligheidsplan

Veiligheidsplan is aanwezig (2015 aanwezig)

Verplichte prestatieafspraken

Bezoekers

Aantal	101 703	**68 000**	122 823
- waarvan betalend	49 919		93 640
- waarvan aantal scholieren primair onderwijs	16 734		6 557
- waarvan aantal scholieren voortgezet onderwijs	18 779		10 642
- waarvan overig	8 800		6 909

Bezoeken scholen

- Basis onderwijs algemeen	-		1 663
- Basis onderwijs educatieve projecten	-		1 161
- Basis onderwijs educatieve projecten op locatie	-		197
- Voortgezet onderwijs algemeen	-		2 306
- Voortgezet onderwijs educatieve projecten	-		1 783
- Voortgezet onderwijs educatieve projecten op locatie	-		75
Samenwerking Roombeek Cultuurpark Enschede	44 313		16 546
Aantal	**44 313**	**25 000**	**24 108**

Balans

per 31 december 2016, respectievelijk 31 december 2015, na voorgestelde resultaatbestemming

ACTIVA

	31 december 2016		31 december 2015	
	€	€	€	€
VASTE ACTIVA				
Materiele vaste activa				
Gebouwen en terreinen	257 700		288 600	
Inventaris en inrichting	161 700		186 300	
Andere vaste bedrijfsmiddelen	215 800		253 400	
Bedrijfsinstallaties	347 500		442 600	
		982 700		1 170 900
VLOTTENDE ACTIVA				
Voorraden		287 000		119 600
Vorderingen				
Debiteuren	30 400		35 000	
Vorderingen inzake pensioenen	6 100		-	
Vorderingen inzake omzetbelasting	42 400		37 000	
Overige vorderingen en overlopende activa	251 800		459 100	
		330 700		531 100
Liquide middelen				
Liquide middelen		1 780 400		3 472 400
		3 380 800		**5 294 000**

PASSIVA

	31 december 2016 €	€	31 december 2015 €	€
EIGEN VERMOGEN				
Algemene reserve	499 700		499 700	
Bestemmingsfonds OCW	976 600		1 638 800	
Overige reserves	215 300		1 205 000	
		1 691 600		3 343 500
VOORZIENINGEN				
Jubileumuitkeringen	30 200		28 100	
		30 200		28 100
LANGLOPENDE SCHULDEN				
Investeringsbijdragen OCW	850 100		863 800	
Investeringsbijdragen overig	124 200		139 000	
		974 300		1 002 800
KORTLOPENDE SCHULDEN				
Schulden aan leveranciers	243 900		220 800	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	44 900		43 000	
Schulden inzake pensioenen	-		13 200	
Overige schulden en overlopende passiva	395 900		642 600	
		684 700		919 600
		3 380 800		**5 294 000**

Categoriale exploitatierekening

	Werkelijk 2016 €	Begroting 2016 €	Werkelijk 2015 €
BATEN			
Directe opbrengsten			
Publiekinkomsten	730 800	637 000	1 102 100
Sponsorinkomsten	-	3 700	7 500
Overige inkomsten	11 800	48 000	10 900
Indirecte opbrengsten	28 800	20 000	18 600
Totaal opbrengsten	**771 400**	**708 700**	**1 139 100**
Bijdragen			
Subsidie Ministerie van OCW CuNo			
Waarvan huren	1 748 400	1 737 800	1 737 800
Waarvan exploitatiebijdrage	883 500	870 600	870 600
Incidentele verlaging instellingssubsidie i v m terughalen middelen huisvesting ter voldoening egalisatieschuld	-2 016 400	-	-
Subsidie provincie CuNo	-	-	-
Subsidie gemeente Cuno	-	-	-
Overige (niet-structurele)subsidies/bijdragen			
Overige subsidies/bijdragen uit publieke middelen	806 700	786 700	728 100
Overige bijdragen uit private middelen			
Waarvan particulieren incl vriendenvereniging	236 300	129 200	208 200
Waarvan bedrijven	34 900	40 000	37 600
Waarvan private fondsen	147 400	232 100	232 100
Waarvan goede doelenloterijen	-	-	-
Totaal bijdragen	**1 840 800**	**3 796 400**	**3 814 400**
TOTALE BATEN	**2 612 200**	**4 505 100**	**4 953 500**
LASTEN			
Salarislasten	1 393 500	1 422 900	1 330 000
Afschrijvingen	211 100	270 000	200 200
Huren	920 600	921 200	920 600
Aankopen	245 800	164 200	205 700
Overige lasten	1 533 700	1 389 500	1 750 300
TOTALE LASTEN	**4 304 700**	**4 167 800**	**4 406 800**
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	**-1 692 500**	**337 300**	**546 700**
Saldo rentebaten/-lasten	11 900	20 000	21 300
Saldo overige bijzondere baten/lasten	28 700	67 000	17 600
Mutatie aankoopfonds	-	-	-
EXPLOITATIESALDO	**-1 651 900**	**424 300**	**585 600**

Categoriale en functionele exploitatierekening

FUNCTIONEEL →	Totaal	Publieksfunctie		Collectiefunctie			Wetenschap-pelijke functie	Algemeen beheer
CATEGORIAAL →		Vaste presentatie	Tijdelijke presentatie	Onderzoek & Registratie	Conserveren & Restaureren	Verwerving & Afstoten	Onderzoek & Documentatie	
BATEN								
Directe opbrengsten								
Publiekinkomsten totaal								
Publiekinkomsten buitenland	70 000	17 200	52 800					
Publiekinkomsten binnenland totaal								
Waarvan kaartverkoop	352 300	148 800	203 500					
Waarvan overig	308 500	65 300	74 600					168 600
Waarvan waardering vrijkaarten	-							
Sponsorinkomsten								
Waarvan sponsoring in natura	-							
Waarvan overig	-		-					
Overige inkomsten								
Waarvan vergoeding van	-							
coproducenten	-							
Waarvan overig	11 800	10 200			1 600			
Indirecte opbrengsten								
Waarvan kapitalisatie van vrijwilligers	-							
Waarvan overige indirecte opbrengsten	28 800							28 800
Totale opbrengsten	771 400	241 500	330 900		1 600			197 400
Structurele subsidie OCW								
Waarvan huren	- 268 000	- 88 800	- 68 100	- 10 300	- 68 500	- 200		- 32 100
Waarvan exploitatiebijdrage	883 500	243 200	491 600	59 000	84 400	5 300		
Waarvan Kaderregeling exploitatie-subsidies onderzoek en wetenschap	-							
Structurele subsidie provincie	-							
Structurele subsidie gemeente	-							
Structurele subsidie ander orgaan dan OCW, provincie, gemeente	-							

FUNCTIONEEL →	Totaal	Publieksfunctie		Collectiefunctie			Wetenschap-pelijke functie	Algemeen beheer
CATEGORIAAL →		Vaste presentatie	Tijdelijke presentatie	Onderzoek & Registratie	Conserveren & Restaureren	Verwerving & Afstoten	Onderzoek & Documentatie	
VERVOLG BATEN								
Overige (niet structurele) subsidies/ bijdragen								
Overige subsidies/bijdragen uit publieke middelen	806 700	304 100	479 000			23 600		
Overige bijdragen uit private middelen								
Waarvan particulieren incl vriendenvereniging	236 300		37 700			198 600		
Waarvan bedrijven	34 900	34 900						
Waarvan private fondsen	147 400		147 400					
Waarvan goede doelenloterij	-							
Totale Subsidies/bijdragen	1 840 800	493 400	1 087 600	48 700	15 900	227 300		- 32 100
TOTALE BATEN	**2 612 200**	**734 900**	**1 418 500**	**48 700**	**17 500**	**227 300**		**165 300**
LASTEN								
Salarislasten								
Waarvan vast contract	1 126 400	217 100	249 700	60 200	88 300	7 800		503 300
Waarvan tijdelijk contract	153 300		135 400					17 900
Waarvan inhuur	113 800							113 800
	1 393 500	217 100	385 100	60 200	88 300	7 800		635 000
Afschrijvingen	211 100	70 000	53 600	8 100	54 000	100		25 300
Huur	920 600	305 100	233 900	35 500	235 200	600		110 300
Aankopen	245 800					245 800		
Overige lasten	1533 700	246 700	847 700	7 600	65 100	20 700		345 900
TOTALE LASTEN	**4 304 700**	**838 900**	**1 520 300**	**111 400**	**442 600**	**275 000**		**1 116 500**
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	**-1 692 500**	**- 104 000**	**- 101 800**	**- 62 700**	**- 425 100**	**- 47 700**		**- 951 200**
Saldo rentebaten/-lasten	11 900							11 900
Saldo overige bijzondere baten/lasten	28 700	12 800	6 000	900	6 000			3 000
Mutatie aankoopfonds								
SALDO UIT BEDRIJFSVOERING	**-1 651 900**	**- 91 200**	**- 95 800**	**- 61 800**	**- 419 100**	**- 47 700**		**- 936 300**
Toerekening Algemeen beheer		- 257 800	- 521 000	- 62 500	- 89 400	- 5 600		936 300
EXPLOITATIERESULTAAT		**- 349 000**	**- 616 800**	**- 124 300**	**- 508 500**	**- 53 300**		**-**

Kasstroomoverzicht

	2016 €	2015 €
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN:		
Exploitatieresultaat	- 1 651 900	585 600
Aanpassen voor		
Afschrijvingen materiele vaste activa	211 100	200 200
Mutatie voorzieningen	2 100	- 25 000
Bruto kasstroom uit operationele activiteiten	**- 1 438 700**	**760 800**
Mutatie in voorraden	- 167 400	- 4 000
Mutatie vorderingen	200 400	- 233 700
Mutatie kortlopende schulden	- 234 900	- 22 500
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	**- 1 640 600**	**500 600**
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEIT:		
Investeringen in materiele vaste activa	- 22 800	- 347 600
Mutatie materiele vaste activa in uitvoering	-	22 800
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	**- 22 800**	**- 324 800**
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN:		
Mutatie in langlopende schulden	- 28 600	952 800
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	**- 28 600**	**952 800**
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN:	**- 1 692 000**	**1 128 600**
Liquide middelen einde boekjaar	1 780 400	3 472 400
Liquide middelen begin boekjaar	3 472 400	2 343 800
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN:	**- 1 692 000**	**1 128 600**

Toelichting

Toelichting algemeen

Regelgeving financiële verantwoording

De jaarrekening is opgemaakt door de directie op 20 maart 2017 in overeenstemming met het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2013-2016

Begroting

De in deze jaarrekening gehanteerde begroting is ontleend aan de door de Minister goedgekeurde meerjarenbegroting

Collectie kunstvoorwerpen

De collectie kunstvoorwerpen is eigendom van de Staat der Nederlanden en in beheer bij het museum De collectie wordt derhalve niet opgenomen in de balans

Schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening dient de leiding van de stichting, overeenkomstig algemeen geldende grondslagen, bepaalde schattingen en veronderstellingen te doen die medebepalend zijn voor de opgenomen bedragen De feitelijke resultaten kunnen van deze schattingen afwijken.

De subsidie van het Ministerie van OCW over de cultuurperiode 2009-2012 is definitief vastgesteld in 2013 De subsidies verleend door OCW, de Provincie Overijssel en de Gemeente Enschede inzake de jaren 2013-2016 worden definitief vastgesteld in 2017 Aan deze subsidies zijn voorwaarden verbonden, onder andere inzake minimum bezoekersaantallen Het niet (volledig) voldoen aan deze voorwaarden kan er toe leiden dat de subsidie lager wordt vastgesteld Bij het opmaken van de jaarrekening zijn de verleende subsidies 2013 tot en met 2016 volledig verantwoord in de exploitatierekening vanwege het vertrouwen van de directie dat volledig voldaan is en wordt aan de subsidievoorwaarden

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen Ontvangen en betaalde rente zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten

Grondslagen van waardering

Materiële vaste activa

Activa verkregen uit eigen middelen
De materiele vaste activa verkregen uit eigen middelen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met lineaire afschrijvingen

Hierbij worden de volgende afschrijvingspercentages gehanteerd

Gebouwen en terreinen	
Verbouwingskosten	10%
Inventaris en inrichting	
Automatiseringsapparatuur en software	20%
Kantoorapparatuur	20%
Kantoormeubilair	10%
Overige inventaris	10%
Museuminventaris	
Presentatiemateriaal	10%
Andere vaste bedrijfsmiddelen	10%
Bedrijfsinstallaties	10%

Materiële vaste activa in uitvoering

Activa in uitvoering betreft bouwkundige voorzieningen in ontwikkeling en wordt gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs Bij oplevering worden activa in uitvoering overgeboekt naar de materiele vaste activa en vervolgens afgeschreven

Voorraden

Voorraden
De voorraden verkregen uit eigen middelen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, dan wel lagere marktwaarde Waar nodig is rekening gehouden met afwaarderingen wegens incourantheid

Onderhanden werk
Het onderhanden werk wordt gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de projecten De vervaardigingsprijs omvat het directe materiaalverbruik en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, voor zover nodig rekening houdend met mogelijke oninbaarheid

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde Indien niet anders is vermeld, staan deze ter vrije beschikking

Bestemmingsfonds OCW CuNo

Betreft het deel van de subsidie van het Ministerie van OCW dat nog niet is besteed aan de doeleinden waarvoor de subsidie is verstrekt De bestemming van het saldo in het

	bestemmingsfonds zal aan het einde van de betreffende cultuurnotaperiode worden bepaald
Bestemmingsfonds OCW Huisvesting	Betreft het verschil tussen de ontvangen OCW-subsidie huisvesting en de daadwerkelijke huurlast, in rekening gebracht door RVOB in de periode 2013-2016
Bestemmingsfonds OCW project Veiligheid	Betreft het deel van de van het Ministerie van OCW ontvangen subsidie voor het project Veiligheid voor VRM-musea dat nog besteed dient te worden aan het doel waarvoor de subsidie is verstrekt
Bestemmingsfonds OCW project Technisch vervangingsonderhoud	Betreft het deel van de van het Ministerie van OCW ontvangen subsidie voor het project Technisch vervangingsonderhoud voor VRM-musea dat nog besteed dient te worden aan het doel waarvoor de subsidie is verstrekt
Voorziening	De voorziening wordt gewaardeerd tegen nominale waarde
Langlopende en kortlopende schulden	De schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde

Grondslagen van resultaatbepaling

Subsidies	De subsidies worden toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben Verder wordt verwezen naar de toelichting van de schattingen, zoals opgenomen in dit hoofdstuk Subsidies voor investeringen in vaste activa worden opgenomen onder de schulden en vallen vrij via de exploitatierekening, gelijklopend met de afschrijvingstermijn van de investering
Overige opbrengsten	Onder de overige opbrengsten wordt verstaan de opbrengst uit levering van goederen, diensten en (particuliere) schenkingen onder aftrek van over de opbrengst geheven belastingen
Rentebaten	Rentebaten worden toegekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben
Lasten	De lasten worden bepaald op historische basis en toegekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben
Verdeelsleutels	Indien mogelijk worden de baten en lasten in zijn geheel aan een functie toegeschreven Baten of lasten die niet aan een functie kunnen worden toegerekend worden verdeeld op basis van tijdschrijven dan wel op basis van vloeroppervlakte De kosten van algemeen beheer worden aan het eind van het jaar verdeeld over de museale functies op basis van het aantal directe arbeidsuren

Specificatie van posten op de balans

VASTE ACTIVA

MATERIELE VASTE ACTIVA

	Gebouwen en terreinen	Inventaris en inrichting	Andere vaste bedrijfsmid	Bedrijfs-installaties	Totaal
Boekwaarde per 1 januari 2016	**288 600**	**186 300**	**253 400**	**442 600**	**1 170 900**
Investeringen	-	3 300	17 900	1 600	22 800
Afschrijvingen	30 900	27 900	55 500	96 700	211 000
Boekwaarde per 31 december 2016	**257 700**	**161 700**	**215 800**	**347 500**	**982 700**
Cumulatieve aanschafwaarde	433 500	576 300	904 900	1 032 300	2 947 000
Cumulatieve afschrijvingen	175 800	414 600	689 100	684 800	1 964 300
Boekwaarde per 31 december 2016	**257 700**	**161 700**	**215 800**	**347 500**	**982 700**

	31 december 2016 €	€	31 december 2015 €	€
MATERIELE VASTE ACTIVA IN UITVOERING				
Boekwaarde per 1 januari 2016		-		22 800
Investeringen		-		-
Overboeking naar materiele activa		-		(22 800)
		-		-

VLOTTENDE ACTIVA

VOORRADEN

Onderhanden werk	236 500		68 900	
Overige voorraden	50 500		50 700	
		287 000		**119 600**

	31 december 2016 €	€	31 december 2015 €	€
VORDERINGEN				
DEBITEUREN		**30 400**		**35 000**
VORDERINGEN INZAKE PENSIOENEN				
Pensioenen	6 100		-	
		6 100		**-**
VORDERINGEN INZAKE OMZETBELASTING				
Omzetbelasting	42 400		37 000	
		42 400		**37 000**
OVERIGE VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA				
Provincie Overijssel	28 000		21 000	
Stichting Doen	-		11 700	
Stichting RMT Fonds	50 000		11 900	
Museum de Fundatie (Turner)	-		162 000	
Mondriaan Fonds (Turner)	-		75 000	
Mondriaan Fonds (Drupsteen)	5 900			
Prins Bernhard Cultuurfonds	20 900		-	
Stichting Museumkaart	44 700		92 900	
Nog te ontvangen bedragen	29 500		53 800	
Interest	11 900		15 900	
Vooruitbetaalde overige kosten	56 500		9 100	
Fietsplan	700		3 300	
Overig	3 700		2 500	
		251 800		**459 100**
TOTAAL VORDERINGEN		**330 700**		**531 100**
LIQUIDE MIDDELEN				
Kas	6 900		7 300	
Rabobank (rekening courant)	37 900		140 900	
Rabobank (spaarrekeningen)	1 715 900		3 300 000	
ING-bank (rekening courant)	8 300		19 600	
Kruisposten	10 900		4 200	
Kasgeld	500		400	
TOTAAL LIQUIDE MIDDELEN		**1 780 400**		**3 472 400**

EIGEN VERMOGEN

	Stand per 31 december 2015	Resultaat	Overige mutaties	Stand per 31 december 2016
	€	€	€	€
ALGEMENE RESERVE	**499 700**	**-**	**-**	**499 700**
BESTEMMINGSFONDS OCW				
Niet bestede subsidie OCW				
Periode 2013-2016	**293 900**	**- 118 400**	**-**	**175 500**

Het negatieve exploitatieresultaat, na onttrekking aan de bestemmingsfondsen en –reserves OCW, is Ten laste gebracht van het bestemmingsfonds CuNo 2013-2016 naar rato van het aandeel structurele subsidies van OCW ten opzichte van de totale baten

Huisvesting OCW	**1 344 900**	**-**	**- 1 344 900**	**-**

Dotatie aan bestemmingsfonds Huisvesting OCW is gelijk aan verschil tussen de huursom 2013 (€ 1 592 100) en de huursom 2015 (€ 920 600) Het totale saldo is in 2016 door het ministerie van OCW teruggevorderd en door Rijksmuseum Twenthe betaald

Bestemmingsfonds Projectsubsidie veiligheid				
DCE/04/53617	-	-	31 000	31 000
DCE/05/6130	-	-	312 100	312 100
DCE/06/26406	-	-	155 000	155 000
TOTAAL	**-**	**-**	**498 100**	**498 100**
Bestemmingsfonds Projectsubsidie technisch vervangingsonderhoud				
DCE/05/41647	-	-	135 500	135 500
DCE/07/1903	-	-	56 400	56 400
DCE/130758	-	-	74 300	74 300
DCE/145135	-	-	36 800	36 800
TOTAAL	**-**	**-**	**303 000**	**303 000**
TOTAAL BESTEMMINGSFONDS OCW	**1 638 800**	**- 118 400**	**- 543 800**	**976 600**

	Stand per 31 december 2015	Resultaat	Overige mutaties	Stand per 31 december 2016
OVERIGE RESERVES				
Bestemmingsreserve Niet bestede subsidie OCW				
Periode 2009-2012	11 500	- 11 500	-	-
TOTAAL	**11 500**	**- 11 500**	**-**	**-**
Bestemmingsreserve Projectsubsidie veiligheid				
DCE/04/53617	39 500	- 8 500	- 31 000	-
DCE/05/6130	353 500	- 41 400	- 312 100	-
DCE/06/26406	183 000	- 28 000	- 155 000	-
TOTAAL	**576 000**	**- 77 900**	**- 498 100**	**-**
Bestemmingsreserve Projectsubsidie technisch vervangingsonderhoud				
DCE/05/41647	135 500	-	- 135 500	-
DCE/07/1903	59 200	- 2 800	- 56 400	-
DCE/130758	74 300	-	- 74 300	-
DCE/145135	43 200	- 6 400	- 36 800	-
TOTAAL	**312 200**	**- 9 200**	**- 303 000**	**-**
Bestemmingsreserve tijdelijke presentatie	**174 400**	**- 72 600**	**-**	**101 800**
Bestemmingsreserve bedrijfsinstallatie/ entreehal	**130 900**	**-17 400**	**-**	**113 500**
TOTAAL OVERIGE RESERVES	**1 205 000**	**- 188 600**	**- 801 100**	**213 300**

VOORZIENINGEN

	Stand per 31 december 2015	Onttrokken in 2016	Toegevoegd in 2016	Stand per 31 december 2016
	€	€	€	€
Jubileumuitkeringen	28 100	300	2 400	30 200
TOTAAL	**28 100**	**300**	**2 400**	**30 200**

De voorziening heeft een overwegend kortlopend karakter

	31 december 2016		31 december 2015	
	€	€	€	€
LANGLOPENDE SCHULDEN				
Investeringssubsidies OCW				
Veiligheidsvoorzieningen				
DCE/14/633702	450 100		463 800	
DCE/15/777791	400 000		400 000	
		850 100		863 800
Investeringsbijdragen overig				
Voorplein/hoofdingang				
Stichting Dioraphte	63 100		70 600	
Overig	21 100		23 400	
Inrichting Gobelinzaal				
Stichting Rijksmuseum Twenthe Fonds/ Roelvink Fonds	28 000		31 500	
Mondriaan Fonds	12 000		13 500	
		124 200		139 000
TOTAAL LANGLOPENDE SCHULDEN		**974 300**		**1 002 800**

KORTLOPENDE SCHULDEN

SCHULDEN AAN LEVERANCIERS				
Crediteuren		**243 900**		**220 800**
BELASTINGEN EN PREMIES SOCIALE VERZEKERINGEN				
Loonheffing	27 700		26 500	
Te betalen sociale premies	17 200		16 500	
		44 900		**43 000**
SCHULDEN INZAKE PENSIOENEN				
Pensioenen	-		13 200	
		-		**13 200**

	31 december 2016		31 december 2015	
	€	€	€	€
OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA				
Bruikleenvergoeding KMSKA	30 000		30 000	
Crown (Turner)	-		144 800	
Gemeente Enschede combinatiefunctie	-		3 300	
Vereniging Vrienden	7 300		47 300	
Mondriaan Stichting	80 200		108 600	
Stichting G J van Heek jr Fonds	9 800		60 000	
Gemeente Enschede Academie v Verbeeld	-		63 800	
VSB Fonds	50 000		-	
Fonds 21	30 000		-	
Nog te betalen tentoonstellingskosten	68 500		-	
Vooruit gefactureerde bedragen	11 800		24 900	
Vakantiegeld	50 300		47 700	
Vakantiedagen	25 700		22 600	
Accountantskosten	13 200		18 200	
Overige	19 100		71 400	
		395 900		**642 600**
TOTAAL KORTLOPENDE SCHULDEN		**684 700**		**919 600**

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen:

Rechten:

Subsidie Ministerie van OCW

Ministerie van OCW heeft de volgende subsidies verleend

- Subsidie culturele basisinfrastructuur van in totaal € 3 667 928,- voor de periode 2017-2020
- Subsidie Erfgoedwet van € 1 980 092 voor het jaar 2017

Bovenstaande toezegging is bevestigd middels een brief van 20 september 2016, kenmerk 1056838

Provincie Overijssel (brief d d 22 februari 2017, kenmerk 2017/0040487) heeft voor de periode 2017 t/m 2020 voor de openstelling van het museum in totaal € 280 000,- toegekend

Aanpassingen op basis van het prijspeil kunnen nog worden aangebracht

Verplichtingen:

Huurverplichtingen
Deze verplichtingen betreffen de huur van het pand gelegen aan de Lasondersingel 129-131 te Enschede, kadastraal bekend onder nummer L00804, alsmede de huur van parkeerplaatsen te Enschede, kadastraal bekend onder nummer L2191 De huurovereenkomst is aangegaan voor de duur van 5 jaren en eindigt op 31 december 2021

De hiermee samenhangende jaarlijkse huurverplichting bedraagt is variabel en wordt gebaseerd op de omvang van de jaarlijkse aflossing en rente gerelateerd aan de boekwaarde van het gehuurde, vermeerderd met een vaste opslag voor het Rijksvastgoedbedrijf De verplichting voor 2017 bedraagt € 405 570

Het museum heeft een depotruimte gehuurd van het Rijtuigmuseum te Leek De huurovereenkomst eindigt jaarlijks op 1 oktober en wordt voortgezet voor aansluitende perioden van telkens een jaar met een maximum van twee jaar De jaarlijkse huurverplichting bedraagt € 8 383 (2016) en zal jaarlijks worden geindexeerd overeenkomstig de ontwikkeling van het CBS consumentenprijsindexcijfer (reeks Werknemers-Laag), op de meest recente tijdbasis vastgesteld

Pensioenen
De pensioenregeling van de medewerkers is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Stichting Pensioenfonds Zorg en Welzijn Het ouderdomspensioen is een toegezegde pensioenregeling op basis van (voorwaardelijk) geïndexeerd middelloon Indexatie van de pensioenrechten is afhankelijk van de financiele positie waarin het pensioenfonds zich bevindt

De aan de pensioenuitvoerder te betalen premie wordt als last in de winst- en verliesrekening verantwoord en, voor zover de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie nog niet is voldaan, wordt deze als verplichting op de balans opgenomen

Rijksmuseum Twenthe heeft geen verplichting tot het doen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds, anders dan het voldoen van toekomstig hogere premiebijdragen Om deze reden worden de op een periode betrekking hebbende premiebijdragen in die periode ten laste van het resultaat gebracht

De dekkingsgraad van het bedrijfstakpensioenfonds Stichting Pensioenfonds Zorg en Welzijn bedraagt per 31-12-2016 95,3%

Investeringsverplichting beveiliging
In 2017 wordt onder toezicht van het Rijksvastgoedbedrijf de beveiligingsinstallatie gemoderniseerd en uitgebreid Het investeringsbedrag bedraagt € 446 000, waarvan het museum in 2015 € 137 000 heeft voldaan Daarnaast is aan de firma Siemens opdracht verstrekt voor een bedrag van € 102 700,- voor de levering en inregelen van hardware en het onderhoud voor een periode van een jaar

Tentoonstelling 'Ín het hart van de Renaissance'
Het museum betaalt voor de overname van deze tentoonstelling aan de organisatie START s r l in totaal € 361 000,--, te voldoen in drie termijnen Ultimo 2016 resteren twee termijnbetalingen van in totaal € 252 700

Toelichting op de categoriale exploitatierekening

	Werkelijk 2016 €	Begroting 2016 €	Werkelijk 2015 €
SPECIFICATIE BATEN			
Directe opbrengsten			
Publiekinkomsten			
Inkomsten uit entreegelden (en MJK)	422 300	400 000	564 200
Inkomsten uit horeca-expl	168 600	150 000	275 900
Inkomsten uit museumwinkel	133 800	80 000	250 900
Cursussen	1 300	3 000	3 200
Rondleidingen	4 800	4 000	7 900
Totaal publiekinkomsten	**730 800**	**637 000**	**1 102 100**
Sponsorinkomsten	**-**	**3 700**	**7 500**
Overige inkomsten			
Restauratie voor derden	1 600	8 000	8 900
Overige directe opbrengsten	10 200	40 000	2 000
Totaal overige inkomsten	**11 800**	**48 000**	**10 900**
Indirecte opbrengsten			
Indirecte sponsoring	-	-	-
Overige inkomsten	28 800	20 000	18 600
Totaal indirecte opbrengsten	**28 800**	**20 000**	**18 600**
Totale opbrengsten	**771 400**	**708 700**	**1 139 100**
Structurele subsidie Ministerie van OCW			
Waarvan huisvesting	1 748 400	1 737 800	1 737 800
Waarvan exploitatiebijdrage	883 500	870 600	870 600
Incidentele verlaging instellingssubsidie i v m terughalen middelen huisvesting ter voldoening van egalisatieschuld	- 2 016 400		
Totaal subsidie Ministerie van OCW	**615 500**	**2 608 400**	**2 608 400**
Structurele subsidie provincie	-	-	-
Structurele subsidie gemeente	-	-	-
Totaal subsidies	**615 500**	**2 608 400**	**2 608 400**

	Werkelijk 2016 €	Begroting 2016 €	Werkelijk 2015 €
Overige (niet-structurele) subsidies/bijdragen			
Overige subsidies/bijdragen uit publieke middelen			
Ministerie van OCW			
Projectsubsidie openstelling museum	433 000	433 000	433 000
Onderhoud- en instandhoudingplan	-	-	30 000
Openstelling museum			
Provincie	70 000	70 000	70 000
Gemeente	70 000	70 000	70 000
I/D-subsidie	12 300	20 000	12 300
Projecten			
Digitaal Museum			
Bijdrage Mondriaan Fonds	-	50 000	-
Turner			
Bijdrage Mondriaan Fonds	-	-	37 500
Academie van Verbeelding/Frankensteinfestival			
Bijdrage Gemeente Enschede	63 700	63 700	41 300
The Rhythm Painter			
Bijdrage Mondriaan Fonds	59 500	-	-
De Lairesse			
Bijdrage Mondriaan Fonds	50 200	-	-
Educatie			
Bijdrage Gemeente Enschede	13 300	20 000	20 000
Provincie Overijssel	11 100	-	14 000
Collectievorming			
Bijdrage Mondriaan Fonds	23 600	60 000	-
Totaal subsidies/bijdragen uit publieke middelen	**806 700**	**786 700**	**728 100**

	Werkelijk 2016 €	Begroting 2016 €	Werkelijk 2015 €
Overige bijdragen uit private middelen			
Waarvan particulieren incl vriendenvereniging			
Collectievorming			
Particuliere schenkingen	198 600	54 200	205 700
Projecten			
Bijdrage Vereniging van Vrienden	37 700	75 000	2 500
Totaal particulieren incl vriendenvereniging	**236 300**	**129 200**	**208 200**
Totaal bedrijven	**34 900**	**40 000**	**37 600**
Waarvan private fondsen			
Projecten			
Roslin			
Bijdrage Stichting G H van Heek jr Fonds	-	-	36 000
Bijdrage Prins Bernhard Cultuurfonds	-	-	12 500
Bijdrage VSB Fonds	-	-	12 500
Turner			
Turing Foundation	-	-	50 000
VSB Fonds	-	-	27 500
Fonds21	-	-	20 000
Prins Bernhard Cultuurfonds	-	-	15 000
Academie van Verbeelding			
Stichting Doen	23 300	23 400	46 700
De Nieuwe Smaak			
Bijdrage No Hero Foundation	-	50 000	-
De Lairesse			
Stichting G H van Heek jr Fonds	50 200	60 000	-
Prins Bernhard Cultuurfonds	20 900	-	-
Overig			
Stichting Rijksmuseum Twenthe Fonds	50 000	20 000	11 900
Overig	3 000	78 700	-
Totaal private fondsen	**147 400**	**232 100**	**232 100**

	Werkelijk 2016 €	Begroting 2016 €	Werkelijk 2015 €
Totaal goede doelenloterijen	-	-	-
Totale subsidies/bijdragen	**1 840 800**	**3 796 400**	**3 814 400**
TOTALE BATEN	**2 612 200**	**4 505 100**	**4 953 500**

LASTEN

Salarislasten

Publieksfunctie			
Vaste presentatie	25 900	36 500	25 300
Tijdelijke presentatie	212 200	207 400	126 200
Marketing en communicatie	152 600	170 200	166 200
Educatie	80 600	92 000	96 000
Bewaking	130 900	160 600	134 400
Collectiefunctie			
Onderzoek & registratie	60 200	48 300	58 300
Conserveren & restauratie	88 300	54 800	75 200
Verwerven & afstoten	7 800	7 400	7 500
Algemeen beheer			
Directie en secretariaat	161 800	173 800	166 600
Personeelszaken	18 000	18 800	18 200
Financiele zaken	41 400	44 300	44 000
Algemene zaken	130 900	123 900	129 000
Gebouwen en terreinen	99 100	110 900	105 900
Beveiliging	154 800	144 500	148 800
Museumcafé	29 000	29 500	28 400
Totaal lonen en salarissen	**1393 500**	**1 422 900**	**1 330 000**
Afschrijvingen	**211 100**	**270 000**	**200 200**
Huren	**920 600**	**921 200**	**920 600**
Aankopen	**245 800**	**164 200**	**205 700**

	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
	€	€	€
Overige lasten			
Beheerslasten			
Bureau- en organisatiekosten	134 400	128 500	149 500
Kosten financiele administratie	32 600	20 500	29 800
Personeelszaken	108 200	35 000	89 000
Gebouwen en terreinen	173 900	160 000	147 800
Bewaking	7 800	8 000	9 200
Inkopen museumcafé	67 500	60 000	119 300
Inkopen museumkaart	52 800	45 000	98 400
Inkopen museumwinkel	69 300	55 000	137 400
Collectiefunctie			
Met aankopen samenhangende verwervingskosten	19 700	30 000	20 200
Collectiebeheer (registratie, bruikleenverkeer etc)	-	5 000	400
Onderzoek en documentatie	800	-	900
Conservering en restauratie			
- Externe restauraties	3 200	15 000	22 000
- Materieel restauratie-atelier	1 200	2 000	2 400
Publieksfunctie			
Projecten	657 100	647 500	690 400
Marketing en communicatie	143 800	178 000	198 100
Educatie	61 400	-	35 500
Totaal overige lasten	**1 533 700**	**1 389 500**	**1 750 300**
TOTALE LASTEN	**4 304 700**	**4 167 800**	**4 406 800**
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	**- 1 692 500**	**337 300**	**546 700**
Saldo rentebaten/-lasten	11 900	20 000	21 300
Saldo bijzondere baten/lasten			
Vrijval langlopende schulden OCW	13 700	47 000	6 800
Vrijval langlopende schulden overig	15 000	20 000	10 800
Mutatie aankoopfonds	-	-	-
EXPLOITATIESALDO	**- 1 651 900**	**424 300**	**585 600**

Toelichting op de categoriale en functionele exploitatierekening

FUNCTIONEEL →	Totaal	Publieksfunctie		Collectiefunctie			Wetenschap-pelijke functie	Algemeen beheer
CATEGORIAAL →		Vaste presentatie	Tijdelijke presentatie	Onderzoek & Registratie	Conserveren & Restaureren	Verwerving & Afstoten	Onderzoek & Documentatie	
BATEN								
Directe opbrengsten								
Publiekinkomsten								
Inkomsten uit entreegelden (en MJK)	422 300	166 000	256 300					
Inkomsten uit horeca-expl	168 600							168 600
Inkomsten uit museumwinkel	133 800	61 600	72 200					
Cursussen	1 300	1 300						
Rondleidingen	4 800	2 400	2 400					
Sponsorinkomsten	-		-					
Overige inkomsten								
Restauratie voor derden	1 600				1 600			
Overige directe inkomsten	10 200	10 200						
Indirecte opbrengsten								
Kapitalisatie van vrijwilligers	-							
Indirecte sponsoring	-							
Overige inkomsten	28 800							28 800
Totale opbrengsten	**771 400**	**241 500**	**330 900**		**1 600**			**197 400**
Structurele subsidie OCW								
Waarvan huren	- 268 000	- 88 800	- 68 100	- 10 300	- 68 500	- 200		- 32 100
Waarvan exploitatiebijdrage	883 500	243 200	491 600	59 000	84 400	5 300		
Structurele subsidie provincie	-							
Structurele subsidie gemeente	-							
Structurele subsidie ander orgaan dan OCW, provincie, gemeente	-							
Totale structurele subsidies/ bijdragen	**615 500**	**154 400**	**423 500**	**48 700**	**15 900**	**5 100**		**- 32 100**

FUNCTIONEEL →	Totaal	Publieksfunctie		Collectiefunctie			Wetenschap-pelijke functie	Algemeen beheer
CATEGORIAAL → BATEN		Vaste presentatie	Tijdelijke presentatie	Onderzoek & Registratie	Conserveren & Restaureren	Verwerving & Afstoten	Onderzoek & Documentatie	
Overige (niet-structurele) subsidies/bijdragen								
Uit publieke middelen								
Ministerie van OCW								
Openstelling museum	433 000	216 500	216 500					
Provincie	70 000	35 000	35 000					
Gemeente	70 000	35 000	35 000					
Werkgelegenheid	12 300	5 500	6 800					
Educatie								
Gemeente Enschede comb func	13 300	6 600	6 700					
Provincie Overijssel	11 100	5 500	5 600					
Projecten								
Mondriaan Stichting	133 300		109 700			23 600		
Gemeente Enschede	63 700		63 700					
Totaal (niet-structurele) subsidies/bijdragen	**806 700**	**304 100**	**479 000**			**23 600**		
Uit private middelen								
Particulieren	198 600					198 600		
Vriendenvereniging	37 700		37 700					
Bedrijven	34 900	34 900						
Private fondsen								
Bijdrage Stichting Rijksmuseum Twenthe Fonds	50 000		50 000					
Bijdrage Stichting G J van Heek Jr Fonds	50 200		50 200					
Bijdrage Prins Bernhard Cultuurfonds	20 900		20 900					
Bijdrage Stichting Doen	23 300		23 300					
Overig	3 000		3 000					
Totale private fondsen	**418 600**	**34 900**	**185 100**			**198 600**		
Totale Subsidies/bijdragen	**1 840 800**	**493 400**	**1 087 600**	**48 700**	**15 900**	**227 300**		**- 32 100**
TOTALE BATEN	**2 612 200**	**734 900**	**1 418 500**	**48 700**	**17 500**	**227 300**		**165 300**

FUNCTIONEEL →	Totaal	Publieksfunctie		Collectiefunctie			Wetenschap-pelijke functie	Algemeen beheer
CATEGORIAAL → LASTEN		Vaste presentatie	Tijdelijke presentatie	Onderzoek & Registratie	Conserveren & Restaureren	Verwerving & Afstoten	Onderzoek & Documentatie	
Salarislasten								
Publieksfunctie								
Vaste presentatie	25 900	25 900						
Tijdelijke presentatie	212 200		212 200					
Marketing en communicatie	152 600	76 300	76 300					
Educatie	80 600	40 300	40 300					
Bewaking	130 900	74 600	56 300					
Collectiefunctie								
Onderzoek & registratie	60 200			60 200				
Conserveren & restauratie	88 300				88 300			
Verwerven & afstoten	7 800					7 800		
Algemeen beheer								
Directie en secretariaat	161 800							161 800
Personeelszaken	18 000							18 000
Financiele zaken	41 400							41 400
Algemene zaken	130 900							130 900
Gebouwen en terreinen	99 100							99 100
Beveiliging	154 800							154 800
Museumcafe	29 000							29 000
Totale salarislasten	**1 393 500**	**217 100**	**385 100**	**60 200**	**88 300**	**7 800**		**635 000**
Afschrijvingen	**211 100**	**70 000**	**53 600**	**8 100**	**54 000**	**100**		**25 300**
Huur	**920 600**	**305 100**	**233 900**	**35 500**	**235 200**	**600**		**110 300**
Aankopen	**245 800**					**245 800**		
Overige lasten								
Beheerslasten								
Bureau- en organisatiekosten	134 400							134 400
Kosten financiele administratie	32 600							32 600
Personeelszaken	108 200	2 300	4 500	500	10 000	1 000		89 900
Gebouwen en terreinen	173 900	55 000	42 000	6 300	50 700			19 900
Bewaking	7 800	6 100	100					1 600
Inkopen museumcafé	67 500							67 500
Inkopen museumkaart	52 800	52 800						
Inkopen museumwinkel	69 300	26 100	43 200					
Totaal beheerslasten	**646 500**	**142 300**	**89 800**	**6 800**	**60 700**	**1 000**		**345 900**

FUNCTIONEEL →	Totaal	Publieksfunctie		Collectiefunctie			Wetenschap-pelijke functie	Algemeen beheer
CATEGORIAAL →		Vaste presentatie	Tijdelijke presentatie	Onderzoek & Registratie	Conserveren & Restaureren	Verwerving & Afstoten	Onderzoek & Documentatie	
vervolg overige lasten								
Collectiefunctie								
Met bruiklenen samenhangende verwervingskosten	19 700					19 700		
Collectiebeheer (registratie, bruikleenverkeer etc)	-							
Onderzoek en documentatie	800			800				
Conservering en restauratie								
- Externe restauraties	3 200				3 200			
- Materieel restauratieatelier	1 200				1 200			
Totaal collectiefunctie	**24 900**			**800**	**4 400**	**19 700**		
Publieksfunctie								
Projecten	657 100		657 100					
Marketing en communicatie	143 800	71 900	71 900					
Educatie	61 400	32 500	28 900					
Totaal publieksfunctie	**862 300**	**104 400**	**757 900**					
Totaal overige lasten	**1533 700**	**246 700**	**847 700**	**7 600**	**65 100**	**20 700**		**345 900**
TOTALE LASTEN	**4 304 700**	**838 900**	**1 520 300**	**111 400**	**442 600**	**275 000**		**1 116 500**
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	**-1 692 500**	**- 104 000**	**- 101 800**	**- 62 700**	**- 425 100**	**- 47 700**		**- 951 200**
Saldo rentebaten/-lasten	11 900							11 900
Overige buitengewone baten/lasten								
Vrijval langlopende schulden								
- Privaat	15 000	8 300	2 500	400	2 500			1 300
- Publiek (OCW)	13 700	4 500	3 500	500	3 500			1 700
Mutatie aankoopfonds								
SALDO UIT BEDRIJFSVOERING	**-1 651 900**	**- 91 200**	**- 95 800**	**- 61 800**	**- 419 100**	**- 47 700**		**- 936 300**
Toerekening algemeen beheer		- 257 800	- 521 000	- 62 500	- 89 400	- 5 600		936 300
Toerekening kosten algemeen beheer is geschied op basis van het aantal directe arbeidsuren per functie								
Directe arbeidsuren	28 033	7 716	15 600	1 872	2 677	168		
EXPLOITATIERESULTAAT		**- 349 000**	**- 616 800**	**- 124 300**	**- 508 500**	**- 53 300**		**-**

Eigen inkomsten

	Werkelijk 2016 €	Werkelijk 2015 €
Directe opbrengsten		
Publiekinkomsten	730 800	1 102 100
Sponsorinkomsten	-	7 500
Overige inkomsten	11 800	10 900
Indirecte opbrengsten	28 800	18 600
Bijdragen uit private middelen	418 600	477 900
Bijzondere baten (privaat)	15 000	10 800
Totaal eigen inkomsten	**1 205 000**	**1 627 800**
Structurele subsidies		
Subsidie OCW	**2 631 900**	**2 608 400**
Percentage eigen inkomsten	45,8 %	62,4 %
Percentage eigen inkomsten na verplichte dotatie van € 671 500 aan bestemmingsfonds OCW Huisvesting	61,5 %	84,0 %

Resultaatbestemming 2016

	€
Exploitatiesaldo	- 1 651 900
Mutaties bestemmingsfondsen OCW	
Onttrekking aan het bestemmingsfonds OCW Huisvesting	1 344 900
Mutaties bestemmingsreserves OCW	
Onttrekking aan de bestemmingsreserve OCW Projectsubsidie veiligheid	77 900
Onttrekking aan de bestemmingsreserve OCW Projectsubsidie technisch vervangingsonderhoud	9 200
Onttrekking aan de bestemmingsreserve OCW Niet bestede subsidie CuNo, periode 2009-2012	11 500
Exploitatiesaldo na mutaties bestemmingsfondsen en –reserves OCW	**- 208 400**
Onttrekking aan het bestemmingsfonds OCW niet bestede subsidie CuNo 2013-2016	118 400
Onttrekking aan de bestemmingsreserve bedrijfsinstallatie/entreehal	17 400
Onttrekking aan de bestemmingsreserve tijdelijke presentaties	72 600
	-

Het negatieve exploitatieresultaat, na dotatie en onttrekkingen aan de bestemmingsfondsen en –reserves OCW, is ten laste gebracht van het bestemmingsfonds Niet bestede subsidie CuNo 2013-2016 naar rato van het aandeel structurele subsidies van OCW ten opzichte van de totale baten Bij het berekenen van de onttrekking is de terugbetaling i v m terughalen middelen huisvesting buiten beschouwing gelaten

Rapportage in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT)

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

bedragen x € 1	**drs. K.A. Odding**
Functiegegevens	Directeur-bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0,81
Gewezen topfunctionaris?	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Nee
Individueel WNT-maximum	**144.378**
Beloning	91 800
Belastbare onkostenvergoedingen	981
Beloningen betaalbaar op termijn	-
Subtotaal	92.781
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-
Totaal bezoldiging	92.781
Verplichte motivering indien overschrijding	n v.t.
Gegevens 2015	
Aanvang en einde functievervulling in 2015	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	0,89
Beloning	129 600
Belastbare onkostenvergoedingen	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-
Totaal bezoldiging 2015	**129.600**

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking kalendermaand 1-12

bedragen x € 1	**mevr. H. Hoving**
Functiegegevens	Adjunct-directeur
Aanvang en einde functievervulling	1/6 - 31/12
Aantal kalendermaanden waarin functievervulling vóór 2016	-
Aantal kalendermaanden waarin functievervulling in 2016	7
Aantal uren functievervulling in 2016	248
Individueel WNT-maximum	**162.000**

bedragen x € 1	mevr. H. Hoving
Maximum uurtarief	175
Uitgekeerde bezoldiging in 2016 (t/m maand 12)	22.000
Bezoldiging per uur	88,71
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-
Totaal bezoldiging	22 000
Verplichte motivering indien overschrijding	n v t

Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	Mr. E. ten Cate	Drs. B. Fransen	Mr. Dr. E. Helder	Mr. G.J. Jansen	Drs. P.J. Schoon
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	**21.657**	**14.438**	**14.438**	**14.438**	**14.438**
Beloning	-	-	-	-	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-
Subtotaal	-	-	-	-	-
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-	-
Totaal bezoldiging	-	-	-	-	-
Verplichte motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.	n v t	n v t	n.v t
Gegevens 2015					
Aanvang en einde functievervulling in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Beloning	-	-	-	-	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-
Totaal bezoldiging 2015	-	-	-	-	-

* De directeur-bestuurder en de leden van de Raad van Toezicht zijn niet in loondienst van de stichting Van voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn en uitkeringen wegens beeindiging van het dienstverband is dan ook geen sprake

Overzicht functies en nevenfuncties Raad van Toezicht

Functie en nevenfuncties Raad van Toezicht Rijksmuseum Twenthe / Museum TwentseWelle 2016

Lid R v T RMT	Functie	Nevenfuncties
Cate ten, E	- Directeur Bank ten Cate & Cie	- Commissaris Hydratec Industries N V - Commissaris Hendrik de Keijser - Lid Raad van Toezicht Medisch Spectrum Twente - Voorzitter Stichting Almelo Parkstad - Vice voorzitter Stichting Kasteel Rechteren - Lid Raad van Toezicht Rijksmuseum Twenthe - Lid Raad van Toezicht G J van Heek Jr Fonds - Lid Raad van Toezicht Rijksmuseum Twenthe Fonds
Fransen, B	- Directeur Agfra Holding B V	- Lid RvC Woonzorg Nederland - Lid RvC Espria - Lid Raad van Toezicht Rijksmuseum Twenthe - Lid Raad van Toezicht G J van Heek Jr Fonds - Lid Raad van Toezicht Rijksmuseum Twenthe Fonds - Lid RvC Prinses Maxima Centrum - Voorzitter beoordelingscommissie High Tech Factory Fund
Helder, E	- Staatsraad, lid van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State	- Collegelid Actal, adviescollege toetsing regeldruk - Lid Raad van Toezicht Rijksmuseum Twenthe - Lid Raad van Toezicht G J van Heek Jr Fonds - Lid Raad van Toezicht Rijksmuseum Twenthe Fonds - Lid Raad van Advies faculteit rechtsgeleerdheid Rijksuniversiteit Groningen - Lid Comite van Aanbeveling Algemene Studenten Vereniging Taste Enschede
Jansen, G J	Laatste functie - Commissaris van de Koningin Provincie Overijssel tot december 2010	- Voorzitter Externe Commissie IPO - Adviseur Gemeenten / Gemeentelijke Samenwerkingsverbanden / Provincies - Voorzitter Vereniging Overijssels Reght en Geschiedenis VORG - Lid Raad van Advies ACTAL - Lid Raad van Toezicht Rijksmuseum Twenthe - Lid Raad van Toezicht G J van Heek Jr Fonds - Lid Raad van Toezicht Rijksmuseum Twenthe Fonds - President-commissaris Waterleidingmaatschappij Drenthe
Schoon, P J	- Directeur Dordrechts Museum	- Lid Raad van Toezicht Rijksmuseum Twenthe - Lid Raad van Toezicht G J van Heek Jr Fonds - Lid Raad van Toezicht Rijksmuseum Twenthe Fonds - Lid Commissie Museale Verwervingen vanaf 1933 - Voorzitter St C Hofstede de Groot/Vrienden van het RKD - Lid Bestuur van de Brantsen van de Zyp Stichting - Lid Comite van Aanbeveling van Biesbosch Museum Eiland

Nieuwe leden Raad van Toezicht 2017

Lid R v T TW	Functie	Nevenfuncties
Altink, M A J	- Managing Partner of Forque	- Managing director Metropole orkest - Projectleider verzelfstandiging Metropole Orkest - Managing partner Threefish Consulting - Lid Raad van Toezicht museum TwentseWelle - Bestuurder Stichting Steunfonds TwentseWelle
Boomkamp, W J	- Voorzitter College van Bestuur Saxion	- Lid Bestuur Vereniging Hogescholen - Lid Bestuur Twenteboard - Lid Bestuur Studielink - Lid Bestuur Stichting Regio Branding Twente - Lid Raad van Advies Citogroep - Lid Stuurgroep Human Capital Agenda Twente - Lid Foundersoverleg Kennispark Twente - Voorzitter Raad van Toezicht Stichting ZML Twente/Oost Gelderland - Lid Raad van Commissarissen Aqua+ - Lid Raad van Commissarissen Beter Wonen - Lid Raad van Toezicht museum TwentseWelle - Bestuurder Stichting Steunfonds TwentseWelle
Kleinsman, I	- Camera Journalist	- Bestuurslid stichting "Ledeboerbank Almelo" - Lid Bestuur Fransenfonds - Bestuurslid en secretaris Stichting "Kunsten Op Straat" Diepenheim - Lid Raad van Toezicht museum TwentseWelle - Bestuurder Stichting Steunfonds TwentseWelle

Rooster van aftreden Raad van Toezicht

De heer mr G J Jansen	**Toegetreden per**	**Einde periode**
	01-06-2011	01-06-2015
	Herbenoeming per	**Einde 2e periode**
	01-06-2015	01-06-2019
De heer mr dr E Helder	**Toegetreden per**	**Einde periode**
	13-11-2013	13-11-2017

Nieuwe leden Raad van Toezicht per 1 januari 2017

Mevrouw I Kleinsman	**Toegetreden in de Raad van Toezicht van Museum TwentseWelle**	
	per	**Einde periode**
	08-09-2014	08-09-2018
De heer drs M J A Altink	**Toegetreden in de Raad van Toezicht van Museum TwentseWelle**	
	per	**Einde periode**
	01-09-2009	01-09-2013
	Herbenoeming per	**Einde 2e periode**
	01-09-2013	01-09-2017
		Bij besluit RvT verlengd tot
		01-09-2018
De heer drs J W Boomkamp	**Toegetreden in de Raad van Toezicht van Museum TwentseWelle**	
	per	**Einde periode**
	20-08-2013	20-08-2017

Tel: +31 (0)74 276 42 00
Fax: +31 (0)74 276 43 00
info@bdo.nl
www.bdo.nl

BDO Audit & Assurance B.V.
Postbus 275, 7550 AG Hengelo
Mosweg 42, 7556 PG Hengelo
Nederland

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Afgegeven ten behoeve van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Aan: de Raad van Toezicht en het bestuur van Stichting Rijksmuseum Twenthe

Verklaring betreffende de jaarrekening
Wij hebben de in dit rapport op pagina 26 tot en met pagina 58 opgenomen jaarrekening 2016 van Stichting Rijksmuseum Twenthe te Enschede gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2016 en de exploitatierekening over 2016 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur
Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met het in Nederland geldende Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT), alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met het in Nederland geldende Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen.

Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. Het bestuur is tenslotte verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant
Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol Cultuursubsidies Instellingen en het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan alsmede in het kader van de financiële rechtmatigheid voor de naleving van die relevante wet- en regelgeving, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de

Statutair gevestigd te Eindhoven en ingeschreven in het handelsregister onder nummer 17171186.
BDO Audit & Assurance B.V. is lid van BDO International Ltd, een rechtspersoon naar Engels recht met beperkte aansprakelijkheid, en maakt deel uit van het wereldwijde netwerk van juridisch zelfstandige organisaties die onder de naam "BDO" optreden.

redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening
Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Rijksmuseum Twenthe per 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met het in Nederland geldende Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen en de bepalingen van en krachtens de WNT.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2016 voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals die in de subsidiebeschikking en het Controleprotocol Cultuursubsidies Instellingen zijn vermeld.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen
Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW en het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Hengelo, 29 maart 2017

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. R.W. van Hecke RA